Viața Munților

Ziar Informativ al Centrului de Economie Montană CE-MONT

Apare trimestrial - Nr. 24 trimestrul II / 2026

EDITORIAL

Parteneriat strategic între Agenția Națională a Zonei Montane (ANZM) și Centrul de Economie Montană CE-MONT al Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” din cadrul Academiei Române

Dr. CSR2 Dănuț Ungureanu

Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice ”Costin C. Kirițescu”, Academia Română / Agenția Națională a Zonei Montane

Drept urmare a unei colaborări fructuoase și având în vedere obiectivele comune ale celor două instituții, Agenția Națională a Zonei Montane (ANZM) și Centrul de Economie Montană CE-MONT al Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” din cadrul Academiei Române au semnat, la data de 12 iunie 2026, un acord de parteneriat.

Obiectivul principal al acordului îl constituie colaborarea științifică în vederea desfășurării unor activități comune de cercetare aplicativă, inovare și transfer tehnologic în domenii precum economia, bioeconomia montană, dezvoltarea teritorială montană integrată, protecția mediului, schimbările climatice și legislația montană. Aceste demersuri urmăresc crearea unui pol de excelență montană și dezvoltarea unei veritabile culturi științifice și antreprenoriale montane în România.

Parteneriatul are ca scop sprijinirea diversificării, aprofundării și diseminării cunoștințelor privind specificul zonelor montane din România, precum și conceperea, dezvoltarea și implementarea unor programe de instruire și formare profesională destinate creșterii nivelului de competență și competitivitate al specialiștilor și cercetătorilor care își desfășoară activitatea în zona montană. Totodată, acordul vizează participarea comună la elaborarea și implementarea de proiecte finanțate prin programe naționale, europene, structurale și transfrontaliere, precum și contribuția la elaborarea și aplicarea de strategii, politici publice, recomandări și măsuri în domeniile de interes comun.

Din partea ANZM, la discuțiile care au precedat semnarea acordului au participat domnul Gheorghe Hîrlav, director general, și domnul Dănuț Ungureanu, director al Direcției de Formare Profesională – CEFIDEC. Centrul de Economie Montană CE-MONT a fost reprezentat de directorul instituției, prof. dr. ing. Ioan Surdu, cercetător științific gradul I (CS I, R4).

Acest acord valorifică în mod armonios expertiza specialiștilor Agenției Naționale a Zonei Montane și experiența cercetătorilor din cadrul CE-MONT, consolidând colaborarea de succes dintre cele două instituții.

Totodată, el confirmă faptul că cercetarea aplicativă și practica reprezintă componente complementare și esențiale pentru dezvoltarea durabilă a zonei montane.

Prin acest parteneriat, cele două instituții își propun dezvoltarea unui număr cât mai mare de proiecte comune, capabile să genereze valoare adăugată pentru comunitățile montane din România și să contribuie la creșterea competitivității și sustenabilității acestora.

PREZENTARE DE CARTE

Ținutul montan al Dornelor. Zonă cu specific în procesarea șvaițerului tradițional

Dr. CSR1 Doru Necula
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română
Dr. CSR2 Manuela Apetrei
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română

Doru NECULA este medic primar veterinar, doctor în medicină veterinară şi cercetător ştiinţific la Centrul de Economie Montană CE-MONT/INCE din cadrul Academiei Române. Activitatea de cercetare montanologică se axează pe domeniile medicină şi zootehnie, cu preocupări în următoarele domenii: patologia animalelor din zonele montane, controlul şi expertiza sanitară-veterinară a produselor alimentare certificate ca „produs montan", managementul deşeurilor alimentare precum şi cresterea şi exploatarea raselor autohtone specifice zonelor montane.

Prin activitatea sa ştiinţifică, autorul pune în valoare regiunea Ţara Dornelor, emblematică pentru peisajul montan, recunoscută pentru bogăția pășunilor montane, tradiția creșterii bovinelor și producerea brânzeturilor de tip Emmental (Șvaițer de Dorna).

Principala direcție a cercetărilor sale vizează analiza influenței condițiilor specifice mediului montan asupra calității laptelui și a produselor lactate tradiționale, subliniind, în acelaşi timp, importanța acestora pentru dezvoltarea durabilă a comunităților montane și pentru păstrarea identității culturale a regiunii Țara Dornelor.

Țara Dornelor este un spațiu cu o identitate agroalimentară distinctă, recunoscut pentru tradiția în creșterea bovinelor de lapte și pentru producerea unor brânzeturi de înaltă calitate.

Autorul subliniază că factorii naturali ai regiunii – biodiversitatea pajiștilor și fânețelor montane, bogăția minerală a solului și condițiile climatice specifice – contribuie la obținerea unui lapte cu proprietăți deosebite, care stă la baza unor produse lactate apreciate.

Cartea este organizată în două mari părți: prima parte analizează **bazele teoretice și stadiul actual al cercetărilor,** iar cea de-a doua parte urmărește **cercetările dedicate studiului în ansamblu.**

În prima parte, autorul reliefează aspecte esențiale referitoare la rolul bovinelor autohtone în zonele montane, adaptabilitatea fermelor la particularitățile mediului montan precum și evoluția și particularitățile raselor locale. Totodată sunt evidențiate influențele mediului montan asupra însușirilor morfologice şi performanțelor productive ale animalelor alături de importanța conservării fondului genetic al raselor autohtone. În continuare este abordată influența pășunilor montane asupra biodiversității vegetale şi asupra compoziției biochimice și a conținutului de compuși bioactivi din lapte și brânzeturi. Capitolul se încheie cu o prezentare a tehnologiilor de procesare și valorificare a brânzeturilor tradiționale de tip Emmental, precum și a cerințelor sanitar-veterinare de control.

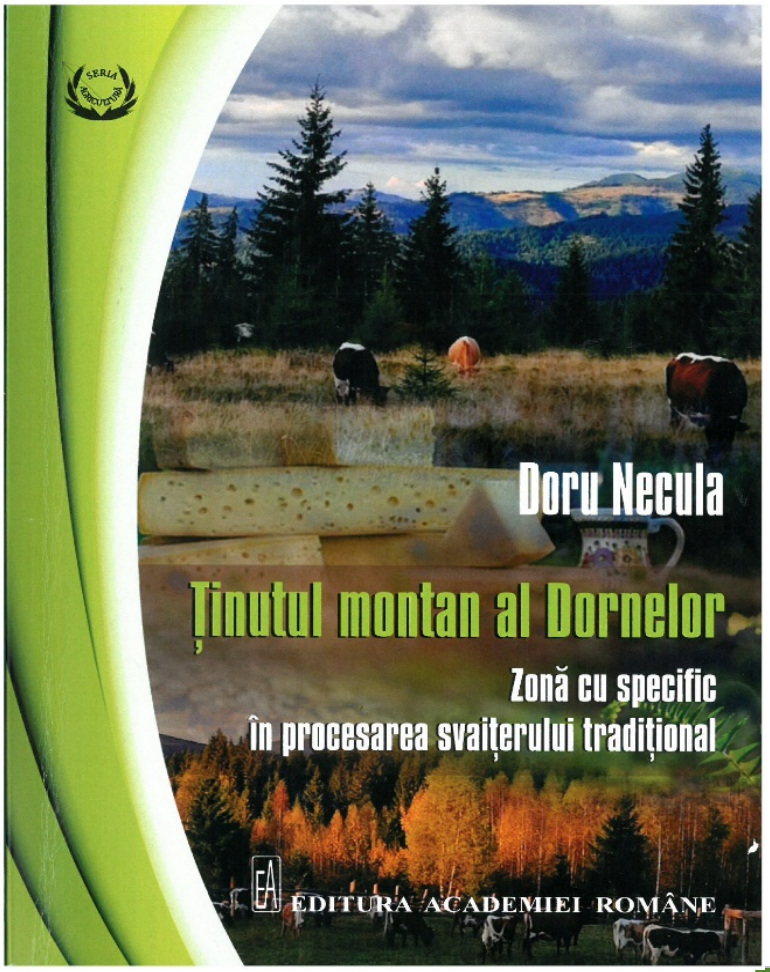

În partea a doua a lucrării, autorul își orientează cercetările spre a evidenția relația dintre specificul arealului montan al Țării Dornelor și factorii care contribuie la obținerea unui produs tradițional de înaltă calitate – Șvaițerul de Dorna. Studiul debutează cu o analiză amplă a cadrului geografic al regiunii fiind descrise condițiile climatice, tipurile de sol, biodiversitatea locală, particularitățile agriculturii tradiționale și potențialul agroturistic al zonei.

Această analiză confirmă modul în care mediul natural contribuie în mod semnificativ la formarea identității locale și la definirea caracteristicilor calitative ale produselor agroalimentare.
În continuare, autorul investighează procesul de producție al Șvaițerului de Dorna, urmărind întregul traseu al laptelui, de la colectare și depozitare până la transformarea sa în produs finit.
Cercetarea are în vedere atât aprecierea calității materiei prime cât și analiza caracteristicilor produsului obținut, oferind o imagine clară asupra standardelor moderne de producție și control al calității.
Autorul extinde apoi analiza asupra metodei tradiționale de producere a șvaițerului în tancuri de cupru, pe care o pune în paralel cu tehnologia modernă bazată pe utilizarea tancurilor de inox.

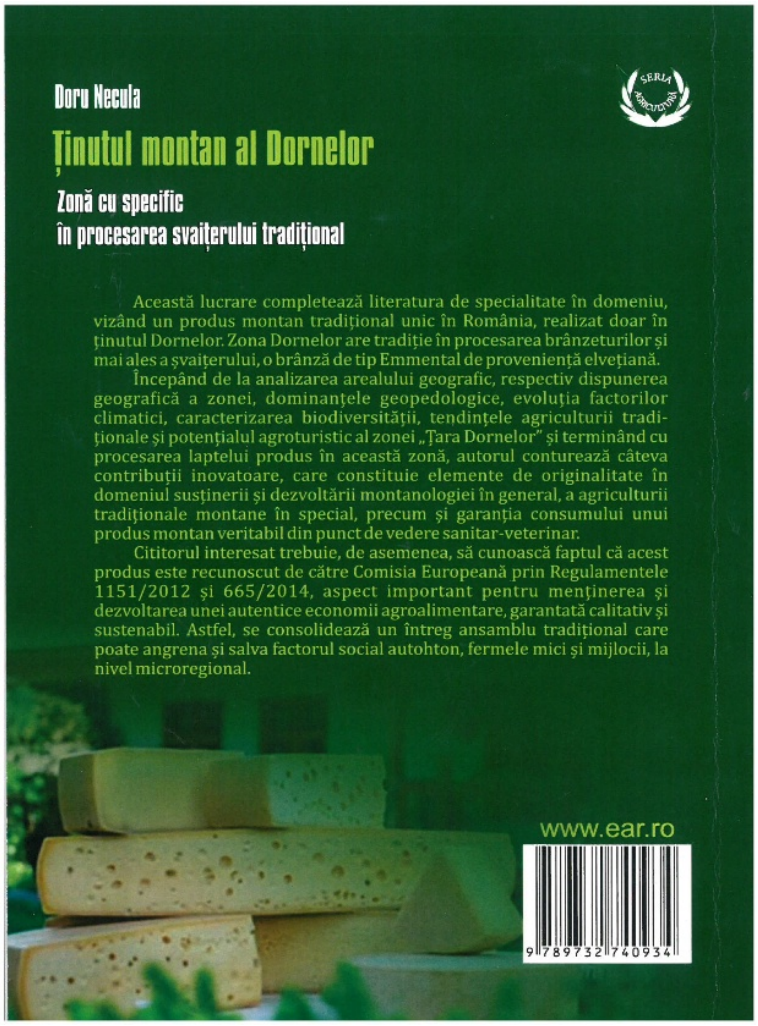

Dr. Doru Necula

Compararea rezultatelor permite identificarea avantajelor și limitelor fiecărei metode de producție și subliniază rolul practicilor tradiționale în conservarea caracterului autentic al brânzei.
Un alt aspect important abordat în lucrare îl reprezintă investigarea efectelor sezonalității asupra compoziției laptelui și a brânzei.
Rezultatele cercetării arată că specificul mediului natural și al hranei administrate animalelor își pune amprenta asupra conținutului de elemente minerale din lapte și brânză, aspect ce influențează semnificativ calitatea și valoarea nutritivă a acestora.

În final, lucrarea depășește dimensiunea strict tehnologică și abordează aspectele socio-economice asociate producerii și consumului de Șvaițer de Dorna. Prin investigarea preferințelor consumatorilor, a particularităților socio-demografice și a profilului producătorilor locali, autorul evidențiază particularitățile pieței Șvaițerului de Dorna și modul în care calitatea senzorială a produsului este percepută și valorizată de consumatori. De asemenea, aceste analize sunt extrem de valoroase pentru consolidarea identității regionale și protejarea patrimoniului agroalimentar din Țara Dornelor.

Noutatea lucrării constă în propunerea și validarea unei tehnologii optimizate de obținere a Șvaițerului de Dorna, prin integrarea a două procedee tehnologice într-un flux de fabricație adaptat specificului Țării Dornelor.
În plus, cercetarea aduce un element de originalitate prin evaluarea compoziției în macro- și microelemente a produsului, demonstrând valoarea sa nutrițională și evidențiind potențialul de utilizare ca aliment nutraceutic.
Astfel, lucrarea îmbină valorificarea tradiției locale cu cercetarea științifică modernă, contribuind atât la dezvoltarea tehnologiei de fabricație, cât și la promovarea unui produs reprezentativ al Țării Dornelor.
Prin caracterul său interdisciplinar, lucrarea reprezintă o cercetare complexă privind relația dintre mediul montan, creșterea bovinelor și producția de brânzeturi tradiționale.
Prin integrarea perspectivelor geografice, zootehnice, tehnologice și socio-economice, lucrarea subliniază necesitatea protejării patrimoniului genetic și natural al regiunii, precum și a susținerii produselor specifice Țării Dornelor, care contribuie atât la dezvoltarea economică a regiunii, cât și la păstrarea identității sale agroalimentare și culturale.

POLITICI MONTANE

De la Alpi la Carpați: mesajele Convenției Europene a Munților 2026 pentru dezvoltarea zonelor montane

Ec. Drd. Radu-Adrian Rey
Vicepreședinte Euromontana

Într-o Europă preocupată tot mai mult de securitatea alimentară, schimbările climatice, conservarea biodiversității și coeziunea teritorială, regiunile montane revin treptat în centrul atenției politice. Nu pentru că ar fi devenit brusc mai importante decât în trecut, ci pentru că multe dintre soluțiile la provocările actuale se găsesc tocmai în aceste teritorii aparent periferice.

Aceasta este, poate, cea mai importantă concluzie care poate fi desprinsă din lucrările celei de-a XIV-a Convenții Europene a Munților cu titlul "Asigurarea viitorului creșterii extensive a animalelor în teritoriile montane" - desfășurată în perioada 30 iunie – 2 iulie 2026 la Sallanches, în regiunea Haute-Savoie din Franța. Organizat de Euromontana – Asociația Eurpopeană a Regiunilor Montane, evenimentul a reunit reprezentanți ai organizațiilor montane, fermieri, păstori, cercetători, autorități publice și factori de decizie din întreaga Europă pentru a dezbate viitorul creșterii extensive a animalelor și al comunităților montane.

Locul ales pentru desfășurarea convenției nu a fost întâmplător, fiind situat în Alpi, la poalele Mont Blancului - cel mai înalt vârf al Europei Occidentale, Sallanches (Haute-Savoie) oferă imaginea unei regiuni în care agricultura montană, turismul și conservarea patrimoniului natural au fost integrate într-un model de dezvoltare care continuă să susțină comunitățile locale. În același timp însă, chiar și aceste teritorii alpine se confruntă cu provocări similare celor întâlnite în Carpați: presiunea economică asupra fermelor familiale, schimbările climatice, lipsa forței de muncă și dificultatea asigurării schimbului de generații.

Tema centrală a Convenției a fost dedicată păstoritului și creșterii extensive a animalelor. La prima vedere, un subiect care ar putea părea rezervat exclusiv agricultorilor. În realitate, dezbaterile au depășit cu mult limitele agriculturii.

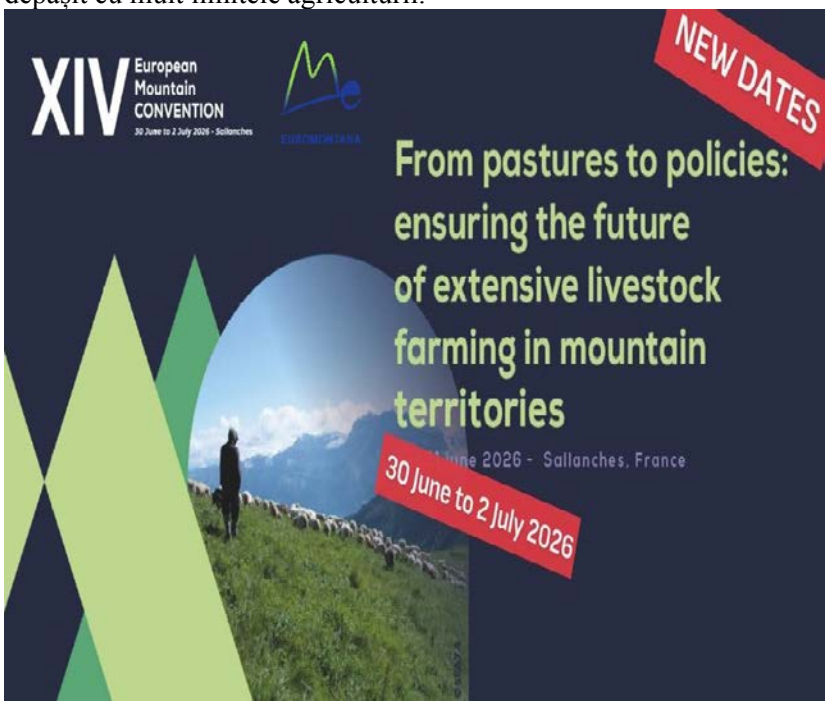

Participanții au subliniat că păstorii și crescătorii de animale din regiunile montane nu produc doar lapte, carne sau produse tradiționale. Ei contribuie la întreținerea pajiștilor permanente, la conservarea biodiversității, la reducerea riscului de incendii, la reglarea resurselor de apă și la menținerea unor peisaje culturale care definesc identitatea multor regiuni europene. Cu alte cuvinte, agricultura montană furnizează o serie întreagă de servicii ecosistemice fără de care obiectivele europene privind tranziția verde și conservarea naturii ar fi mult mai dificil de atins.

Tocmai aici apare însă una dintre marile contradicții evidențiate la Sallanches. Deși societatea beneficiază de aceste servicii, costurile sunt suportate în mare parte de fermieri. Productivitatea exploatațiilor agricole montane rămâne semnificativ mai redusă decât în zonele de câmpie, veniturile sunt mai mici, iar costurile de producție sunt adesea mai ridicate. Rezultatul este vizibil în numeroase regiuni ale Europei: abandonarea terenurilor agricole, dispariția fermelor familiale și reducerea treptată a activităților pastorale.

Din această perspectivă, Declarația de la Sallanches reprezintă mai mult decât o simplă rezoluție adoptată la finalul unui eveniment. Ea poate fi interpretată ca un apel adresat instituțiilor europene și statelor membre pentru reconsiderarea rolului pe care agricultura montană îl joacă în societate.

Poate cea mai importantă idee promovată în document este necesitatea recunoașterii și remunerării serviciilor ecosistemice furnizate de agricultorii montani. Conceptul nu este nou în literatura de specialitate, însă Convenția îl plasează în centrul dezbaterii privind viitorul regiunilor montane europene. Biodiversitatea conservată, pajiștile gestionate durabil, prevenirea incendiilor, reglarea resurselor de apă sau stocarea carbonului sunt beneficii de interes public. În consecință, autorii declarației susțin că fermierii care contribuie la furnizarea acestor servicii trebuie sprijiniți nu doar prin măsuri compensatorii, ci prin mecanisme care să reflecte valoarea reală a contribuției lor la bunăstarea societății.

Pentru România, această abordare este deosebit de relevantă.
Carpații românești adăpostesc unele dintre cele mai importante suprafețe de pajiști cu înaltă valoare naturală din Uniunea Europeană. De asemenea, România păstrează încă sisteme tradiționale de păşunat şi forme de organizare pastorală care au dispărut sau s-au redus considerabil în alte state europene. Transhumanța, utilizarea raselor locale și gestionarea extensivă a terenurilor constituie resurse valoroase atât din punct de vedere economic, cât și cultural.
Cu toate acestea, numeroase comunități montane se confruntă cu aceleași dificultăți semnalate de participanții la Convenție. Depopularea, îmbătrânirea populației, accesul limitat la servicii publice și lipsa oportunităților economice afectează capacitatea acestor teritorii de a-și valorifica propriul potențial de dezvoltare.
În acest context, unul dintre conceptele care au atras atenția în cadrul dezbaterilor a fost cel al „Dreptului de a Rămâne” – The Right to Stay. Ideea pleacă de la o constatare simplă: oamenii nu părăsesc regiunile montane doar din cauza dificultăților economice ale agriculturii. Ei pleacă atunci când dispar școlile, serviciile medicale, locurile de muncă, infrastructura și perspectivele pentru viitor.
Prin urmare, viitorul muntelui nu poate fi construit exclusiv prin politici agricole. Este nevoie de investiții în educație, sănătate, mobilitate, digitalizare, locuire și servicii publice.
Este nevoie de o abordare integrată a dezvoltării teritoriale.
Această idee se regăsește și în una dintre propunerile strategice formulate la Sallanches: Pactul European pentru Munti! Conceput ca un cadru de cooperare între diferitele politici europene care influențează regiunile montane, acesta urmărește să depășească fragmentarea actuală dintre agricultură, dezvoltare rurală, coeziune teritorială, mediu, climă, energie și transport.
Pentru România, un asemenea instrument ar putea deschide perspective importante. De-a lungul ultimelor decenii, dezvoltarea zonelor montane a fost abordată adesea sectorial, prin măsuri izolate și programe separate. Tot mai multe inițiative recente demonstrează însă că reziliența comunităților montane depinde de capacitatea actorilor locali de a coopera și de a construi proiecte integrate, care să valorifice simultan resursele naturale, patrimoniul cultural, economia locală și capitalul social.
Privită din această perspectivă, Declarația de la Sallanches transmite un mesaj care depășește cu mult problematica agriculturii montane. Ea vorbește despre viitorul comunităților montane europene, despre rolul acestora în asigurarea echilibrului ecologic și teritorial al continentului și despre necesitatea unei noi relații între societate și oamenii care trăiesc și muncesc în munți.
Pentru România, unde aproape o treime din teritoriu aparține zonei montane și milioane de cetățeni sunt direct sau indirect legați de economia și cultura muntelui, acest mesaj merită o atenție deosebită. Dezbaterile de la Sallanches arată că viitorul muntelui european nu se va decide doar în ferme, nici doar în instituțiile europene. El se va construi prin capacitatea comunităților montane de a-și face auzită vocea și de a demonstra că dezvoltarea durabilă a Europei nu poate fi concepută fără munți vii și fără oameni care aleg să rămână și să își construiască viitorul în aceste teritorii.
În fond, poate aceasta este lecția cea mai valoroasă a Convenției Europene a Munților 2026: munții nu reprezintă un spațiu secundar al Europei, ci un element central, o adevărată coloană vertebrală a continentului și una dintre cele mai importante resursele strategice pentru viitor!
Mai multe detalii despre Convenția Europeană a Munților 2026 pot fi accesate aici: www.mountainconvention.eu

Proiectul Erasmus+ SHEP4ECO pentru viitorul păstoritului și al serviciilor ecosistemice în zonele montane europene

Ec. Drd. Radu-Adrian Rey
Academia Română, Școala de Studii Avansate a Academiei Române, Școala Doctorală de Științe Economice, Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu"

Asociația Națională pentru Dezvoltare Rurală și Montană "ROMONTANA" este partener în proiectul european SHEP4ECO – Shepherds for Ecosystems, finanțat prin programul european Erasmus+ (KA220-VET – Parteneriate de Cooperare în Educație și Formare Profesională). Proiectul se desfășoară în perioada 2026 – 2027 și reunește organizații din Italia, Franța/Belgia, România și Spania.
Proiectul SHEP4ECO își propune să dezvolte și să testeze la nivel european un nou profil profesional – „Păstorul pentru Ecosisteme”, care completează competențele tradiționale ale păstorilor cu noi cunoștințe și abilități privind managementul ecosistemelor, conservarea biodiversității, adaptarea la schimbările climatice și furnizarea serviciilor ecosistemice prin activități pastorale.
În cadrul proiectului vor fi elaborate standarde de formare profesională, materiale educaționale și un curriculum inovator destinat școlilor pastorale și instituțiilor de formare profesională din Europa. Modelul va fi testat și validat în mai multe țări europene, contribuind la creșterea atractivității meseriei de păstor și la promovarea unei gestionări durabile a pajiștilor și ecosistemelor montane.

EUROMONTANA
ROMONTANA.org

Prin participarea sa, ROMONTANA contribuie cu experiența acumulată în dezvoltarea durabilă a zonelor montane, elaborarea de politici publice, susținerea fermierilor și păstorilor montani, precum și prin implicarea sa în promovarea Anului Internațional al Pajiștilor și Păstorilor 2026 (IYRP 2026).
Parteneriatul este coordonat de DREAM Italia și include organizațiile Euromontana (Franța/Belgia - Bruxelles), ROMONTANA (România), Fundación Monte Mediterráneo (Spania) și Municipalitatea Farnese (Italia).
Proiectul urmărește să demonstreze că păstoritul modern poate juca un rol esențial în conservarea biodiversității, reducerea riscului de incendii, menținerea peisajelor culturale și furnizarea unor servicii ecosistemice valoroase pentru comunitățile rurale și montane din Europa.
Mai multe detalii pot fi accesate pe: www.romontana.org

Absorbția fondurilor europene, suport al dezvoltării agriculturii din Județul Bihor. Importanța tinerilor fermieri români – partea I

Drd. Florin Borodan
Prof.univ.dr. Radu Brejea
Universitatea din Oradea
Dr. CSR2 Brîndușa Covaci
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kiriţescu", Academia Română

Importanța fondurilor europene în agricultură s-a accentuat pe parcursul implementării acestora la nivel comunitar, dar mai ales național. Numeroși autori au studiat fenomenul atât din punct de vedere științific, cât și aplicativ. Cea mai importantă dimensiune surprinsă în mai multe studii o reprezintă facilitatea implementării acestora la nivelul beneficiarilor. Chiar dacă fondurile europene sunt o resursă valoroasă pentru fermierii din UE, sistemul de finanțare trebuie să fie mai flexibil pentru a răspunde nevoilor specifice ale fiecărei regiuni agricole (Mack și al., 2021).

Fondurile europene destinate agriculturii au avut un impact pozitiv asupra eficienței și sustenabilității fermelor din Europa Centrală și de Est, dar au fost sub-utilizate din cauza lipsei de coordonare între autorități și beneficiari. (Surubaru, 2021)

Tinerii fermieri, suport în dezvoltarea agriculturii românești

Submăsura Sprijin pentru Instalarea Tinerilor Fermieri vizează susținerea procesului de instalare inițială a tinerilor fermieri în calitate de conducători/manageri ai unei exploatații agricole.

Scopul investițiilor sprijinite în cadrul acestei submăsuri constă în facilitarea stabilirii tinerilor fermieri ca lideri ai unei exploatații agricole, oferindu-le astfel oportunitatea de a se implica pentru prima dată în această activitate. Obiectivele acestei inițiative includ stimularea numărului de tineri fermieri care își încep prima activitate agricolă ca șefi de exploatație, încurajându-i să devină competitivi, să se asocieze și să participe la lanțurile alimentare integrate. Totodată, se propune îmbunătățirea managementului, sporirea competitivității sectorului agricol, și susținerea procesului de modernizare pentru a se conforma cu cerințele referitoare la protecția mediului, igienă, bunăstarea animalelor și siguranța la locul de muncă. Inițiativa vizează, de asemenea, crearea oportunității pentru tinerii fermieri rezidenți, cu cunoștințe minime, de a deveni lideri ai unei exploatații agricole. În același timp, se urmărește încurajarea tinerilor și a familiilor din mediul rural să se stabilească în această zonă, având un impact pozitiv asupra economiei naționale în ansamblu. (AFIR, 2021)

Beneficiarii eligibili pentru acest sprijin includ tinerii fermieri cu vârste de până la 40 de ani, care se instalează pentru prima dată ca șefi unici ai unei exploatații agricole, precum și persoanele juridice cu mai mulți acționari, unde un tânăr fermier preia controlul efectiv pe termen lung în privința deciziilor referitoare la gestionare, beneficii și riscuri financiare asociate exploatației. Condițiile minime de accesare a sprijinului includ încadrarea solicitantului în categoria microîntreprinderilor și întreprinderilor mici, deținerea unei ferme cu dimensiunea cuprinsă între 12000 și 50000 S.O. (standard output) (valoarea producției standard), prezentarea unui Plan de Afaceri (PA) și demonstrarea competențelor și aptitudinilor necesare. Planul de Afaceri trebuie să includă obligatoriu modalitățile de gestionare a gunoiului de grajd. Implementarea PA trebuie să înceapă în cel mult șase luni de la data deciziei de acordare a sprijinului, iar solicitantul se angajează să devină fermier activ în maxim 18 luni de la data instalării. Beneficiarul trebuie să își stabilească domiciliul, sediul social și locul de muncă în Unitatea Administrativă Teritorială (UAT) în care este înregistrată exploatația sau în zona limitrofă a UAT, până la începerea implementării PA. Aceste condiții asigură implementarea eficientă și sustenabilă a planurilor de afaceri. (AFIR, 2021)

Sprijinul nerambursabil prin sub-măsura 6.1 Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri a fost nerambursabil în proporție de 100% și avea o valoare maximă de 50000 de euro.

Acest sprijin a fost acordat în două tranșe, și anume:

- tranșa 1 de 75% la semnarea contractului cu AFIR;
- tranșa 2 de 25% la solicitarea acesteia, într-un termen maxim de 3 ani de la prima tranșă, în condițiile îndeplinirii angajamentelor din planul de afaceri.

Contribuția publică totală pentru această sub-măsură a fost susținută din două surse:

- 85% din fonduri sunt contribuții europene prin FEADR;
- 15% din fonduri sunt contribuții naționale din bugetul de stat.

Sub-măsura 6.1 a avut o alocare totală de 4,95% din Programul total și un procent de 46,38% din Măsura 06, reprezentând cea mai mare alocare în cadrul acesteia.

Scopurile sub-măsurii au fost următoarele:

- instalarea unui tânăr fermier pentru prima dată în calitate de conducător unic al unei exploatații agricole;
- îmbunătățirea managementului, creșterea competitivității în sectorul agricol, respectarea cerințelor de protecție a mediului, igienă și bunăstare a animalelor și măsuri de siguranță la locul de muncă;
- sub-măsura a oferit oportunitatea tinerilor cu o calificare minimă în domeniul agricol de a se instala ca manageri ai unei ferme;
- creșterea numărului de tineri fermieri care au început să practice agricultura în România;
- încurajarea tinerilor să se mute în zonele rurale. (Chiurciu & Vărușoiu, 2021)

Prin această submăsură se pot realiza reformarea fermelor prin achiziționarea de utilaje și echipamente, inclusiv sisteme de irigații; extinderea activităților de condiționare și procesare; promovarea practicilor agricole ecologice; implicarea în forme asociative; dezvoltarea fermelor de subzistență prin extinderea numărului de animale; preluarea fermelor cu valoare economică redusă; promovarea culturilor autohtone și creșterea raselor originare; îmbunătățirea calificărilor în domeniul agricol; și alinierea fermelor la standardele de calitate și protecție a mediului. Aceste inițiative contribuie la modernizarea și diversificarea sectorului agricol. (AFIR, 2021)

Pentru a aplica la această submăsură, fermierul trebuie să realizeze un plan de afaceri complex prin care trebuie să analizeze inițial exploatația agricolă, să planifice dezvoltarea exploatației agricole, să detalieze acțiunile și să se focuseze pe sustenabilitate, să asigure optimizarea conducerii și consolidarea competitivității în agricultură, să aibă dezvoltarea competențele tinerilor fermieri în sfera agricolă, să vizeze diseminarea cunoștințelor prin publicații și articole.

În stadiul inițial, este crucială prezentarea detaliată a exploatației agricole, acoperind aspecte precum datele referitoare la solicitant, extinderea activității, structura juridică, competențele profesionale, evoluția istorică a întreprinderii agricole, facilitățile de producție și echipamentele utilizate.

Subsecvent, se conturează cu claritate etapele propuse și obiectivele urmărite pentru extinderea și dezvoltarea exploatației agricole.

Această prezentare trebuie să ofere o privire asupra direcțiilor strategice și a planurilor de creștere.
O atenție deosebită va fi acordată detaliilor privind acțiunile propuse, inclusiv măsurile adoptate pentru promovarea sustenabilității mediului și pentru utilizarea eficientă a resurselor disponibile. Aceste aspecte contribuie la asigurarea unei abordări durabile și responsabile în cadrul activităților agricole desfășurate.
O atenție deosebită este acordată îmbunătățirii procesului de management și sporirii competitivității sectorului agricol. Accentul principal este pus pe susținerea modernizării, respectarea normelor de protecție a mediului, igienă, bunăstare a animalelor și asigurarea securității la locul de muncă.
O altă inițiativă crucială este reprezentată de eforturile de creștere a calificării tinerilor fermieri în domeniul agricol. Această abordare vizează încurajarea dezvoltării profesionale a noii generații de agricultori, promovând astfel inovația și eficiența în practicile agricole.
În scopul informării și conștientizării, se propune aducerea la cunoștința publicului a acestei submăsuri prin publicarea unor teze și articole specializate. Această strategie de comunicare urmărește să evidențieze beneficiile și impactul pozitiv al inițiativelor în domeniul agricol, consolidând, în același timp, transparența și accesul la informații relevante.
Procesul de instalare a tânărului fermier presupune parcurgerea următoarelor etape (AFIR, 2021):
- Înregistrarea ca Micro-Întreprindere/Întreprindere Mică: Tânărul fermier trebuie să se înregistreze în calitate de micro-întreprindere sau întreprindere mică cu cel mult 24 de luni înainte de depunerea dosarului de finanțare.
- Depunerea Cererii de Finanțare și a Planului de Afaceri: Pasul următor constă în depunerea formularului de cerere de finanțare însoțit de un plan de afaceri detaliat.
- Finalizarea Instalării: Procesul de instalare a tânărului fermier este considerat complet la momentul implementării corecte a planului de afaceri. Aceasta implică aplicarea coerentă a strategiilor propuse în planul de afaceri pentru a asigura o conducere eficientă și sustenabilă a exploatației agricole.
Execuția planului de afaceri trebuie să demareze într-un interval de maxim nouă luni de la data emiterii deciziei de acordare a sprijinului financiar.
Solicitanta sau solicitantul se angajează să devină fermier activ într-un termen de cel mult 18 luni de la momentul instalării.
Înainte de a solicita a doua tranșă de plată, solicitantul trebuie să furnizeze dovezi privind îmbunătățirea performanțelor economice ale exploatației prin comercializarea producției, reprezentând minim 20% din valoarea primei tranșe de plată.
Pentru exploatațiile agricole orientate către creșterea animalelor, planul de afaceri trebuie să includă obligatoriu măsuri pentru gestionarea adecvată a gunoiului de grajd.

Conform cercetării exploratorii și statistice realizate de către doctorand, măsura privind instalarea tinerilor fermieri a avut un succes deosebit în rândul aplicanților.
Instalarea tânărului fermier a fost una dintre submăsurile în foarte mare cerere în toate cele șapte sesiuni de depunere a proiectelor desfășurate în perioada 2015-2021, fapt demonstrat de cele 15143 de cereri de finanțare depuse și de cele 10736 de contracte încheiate. Până în prezent, aproximativ 93% din proiectele contractate au fost finalizate, iar 0.63% au fost întrerupte. Este important de specificat că zona montană a țării a beneficiat de fonduri separate pentru repopularea acestor zone. Într-o lucrare privind instalarea tinerilor fermieri (Cuc și al., 2023), au fost analizate rapoartele de selecție ale proiectelor care au solicitat finanțare în cadrul acestei submăsuri, referitoare la zona montană la nivel național, respectiv în județul Bihor. Pentru perioada analizată, în cele patru sesiuni de depunere a proiectelor, în urma analizei efectuate pentru zona montană, s-a constatat că au fost selectate pentru finanțare 1943 de proiecte, dintre care 213 proiecte de Instalare tânăr fermier sunt legate de zona montană a județului Bihor, în cele 19 localități care intră în această clasificare. 10,96% din proiectele selectate la nivel național sunt legate de județul Bihor, menționându-se că nu toate județele țării au teritorii care includ zone montane.
Cercetarea realizată de către Cuc și al. (2023), arată că alocarea publică NRDP 2014-2020 v.15.0 pentru instalarea tinerilor fermieri (în urma aprobării Reg. UE nr. 2220/2020 care stabilea anumite dispoziții tranzitorii referitoare la sprijinul acordat FEAR 2021 și 2022) a fost de 466721858 euro, suma cererilor de finanțare depuse fiind de 622560000 euro, valoarea cererilor de finanțare selectate 446420000 euro, valoarea proiectelor finanțate (finalizate și în derulare) 440510000 euro, suma plăților efectuate 409470000 euro, valoarea proiectelor terminate 2690000 euro și valoarea proiectelor finanțate - valoarea plăților efectuate 31040000 euro (prelucrare conform stadiului de implementare PNDR 2014-2020 la data de 09.06.2022). Valoarea plătită efectiv în mijlocul anului 2022 - de 409470000 euro, ceea ce reprezintă mai mult de 90% din valoarea totală contractată - demonstrează seriozitatea beneficiarilor în implementarea elementelor asumate în cererile de finanțare și planurile de afaceri aprobate. Specific pentru zona montană, în vederea repopulării acesteia, un rol important ar putea fi jucat de submăsura 6.1 Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri, având acest obiectiv precis, de a încuraja tineretul să rămână sau să înceapă o viață în zonele rurale.
În aceeași lucrare - Cuc și al., 2023 - se arată că după analizarea rapoartelor de selecție lunare și finale pentru cele patru sesiuni de depunere a proiectelor din anii 2015, 2016, 2017, 2020, se poate observa:
- interesul pentru investițiile tinerilor din zonele montane în ceea ce privește instalarea lor a fost crescut în sesiunile de depunere din 2016 și 2017;

- în ceea ce privește județul Bihor, s-a observat un interes ridicat pentru anul 2017, când au fost selectate 123 de proiecte legate de zona montană, reprezentând 14% din totalul proiectelor selectate;
- sesiunea din 2020 nu a reprezentat interes pentru tinerii fermieri în vederea instalării lor în zona rurală montană, acest lucru fiind și din cauza incertitudinii cauzate de pandemia SARS Cov2, care a avut și implicații în dezvoltarea proiectelor finanțate în cadrul PNDR.

Situația centralizatoare a proiectelor submăsurii 6.1 Instalarea tânărului fermier în zona montană (2015-2020) prezintă o valoare alocată de 120362967 euro, proiecte selectate 1943, proiecte în Județul Bihor 213, procent proiecte Bihor în total 10,96% (prelucrare Cuc și al, 2023 bazată pe Rapoartele de Selecție 2015-2020, disponibile online pe site-ul www.afir.info). (Cuc și al., 2023)

Un studiu realizat de Sebestien și al. (2023) arată că pentru a răspunde scopului cercetării a fost necesară analizarea informațiilor primare colectate în cadrul chestionarului structurat pe un eșantion de 148 de respondenți din județul Bihor. Pe baza cercetării, se deduce că 97,9% (142 de persoane) au răspuns la chestionar în calitate profesională sau în numele unei organizații. Dintre aceștia, 34,5% (50 de persoane) sunt rezidenți ai unei zone rurale. Acest lucru subliniază importanța acordată subiectului. În ceea ce privește proiectele de dezvoltare rurală în regiunea respondenților, se observă că 64,8% (94 de persoane) sunt conștienți de existența acestor proiecte. Acest lucru subliniază, de asemenea, interesul locuitorilor față de stadiul dezvoltării rurale și investițiile realizate în mediul rural și subliniază necesitatea unei comunicări mai bune pentru a ajunge la ceilalți 1/3 dintre respondenți. Un procent ridicat din respondenți consideră că programele de dezvoltare rurală au avut o contribuție foarte puternică, puternică, respectiv o contribuție pozitivă moderată la dezvoltarea zonei rurale. Dezvoltarea economică în zona rurală este analizată și din perspectiva respondenților, astfel încât majoritatea consideră că gradul de dezvoltare economică al zonei rurale este mediu. Subliniem că în analiza efectuată la nivelul județului Bihor din regiunea de nord-vest a României, 49,7% (72 de persoane) consideră că au un nivel mediu de dezvoltare în zona rurală. Domeniile viitorului în zona rurală care sunt pe primele locuri în viziunea respondenților sunt reprezentate de agricultură (35,9%), prelucrarea produselor locale (20%), dezvoltarea turismului rural și agroturismului (18,5% + 11%). Educația, dezvoltarea economică, infrastructura fizică și socială joacă un rol important în dezvoltarea rurală. Conform Planului Național de Sprijin 2023-2027, pentru o dezvoltare armonioasă a mediului rural, este importantă și educația financiară a locuitorilor mediului rural, astfel încât pentru a crește accesul la finanțare, este nevoie de educație financiară printre fermieri, astfel încât relațiile cu instituțiile bancare și non-bancare să fie mai bune.

Având în vedere cele menționate anterior, studiul concluzionează că educația joacă un rol important în dezvoltarea zonei rurale, acest lucru fiind evidențiat de procentul mare de respondenți care clasifică educația pe primul loc pentru îmbunătățirea condițiilor de trai în mediul rural. De asemenea, dezvoltarea zonelor rurale necesită o schimbare a comportamentului și mentalității populației, o implicare mai mare a factorilor de decizie atât la nivel național, cât și local pentru găsirea celor mai bune soluții pentru stimularea dezvoltării multifuncționale a spațiului rural. Dintre aceștia 35,9% (52 de persoane) afirmă că lipsa investițiilor reprezintă principala piedică în calea dezvoltării rurale. Acestea sunt în concordanță cu celelalte constatări din chestionarul aplicat, așa cum se observă mai jos. Problemele identificate mai sus sunt transversale și necesită o abordare pe multiple paliere, cu implicarea tuturor în găsirea soluțiilor și furnizarea de răspunsuri. Pentru aceasta, educația este de o importanță extrem de mare, astfel 40% (50 de persoane) declară că programele de dezvoltare rurală ar putea îmbunătăți condițiile de trai în zonele rurale prin fondurile absorbite de aceste programe. O parte din bani ar trebui investiți în crearea de activități educaționale și în crearea de cercuri școlare cu activități specifice dezvoltării abilităților de inovare: zona tehnologiei (educația IT), zona muzicii, zona artelor vizuale, dezvoltarea abilităților de comunicare (activități de dezbatere pe diverse teme): 80% (90 de persoane) ar aplica pentru finanțare în viitor pentru a începe/dezvolta o afacere în mediul rural în cadrul programului național de sprijin 2023-2027; 60% (80 de persoane) consideră că trebuie să existe o relație bazată pe încredere și mult sprijin între cetățeni și primăria zonelor rurale; 54,6% (77 de persoane) susțin că activitățile de producție sunt activități necesare pentru dezvoltarea zonei rurale. (Sebestien și al., 2023) Aproximativ o treime din fermele din Uniunea Europeană se află în România, reprezentând în jur de 3,9 milioane de exploatații. În opinia cercetătorilor Chiurciu și Văruțoiu (2021), principalele provocări ale acestui sector sunt creșterea competitivității, însoțită de procesul de restructurare. Structura fermelor este polarizată, fermele mari și medii reprezentând aproximativ 7% din totalul exploatațiilor, dar gestionând aproximativ 70% din suprafața agricolă, având un avantaj competitiv evident. În contrast, 93% din exploatații dețin mai puțin de 5 hectare, fiind ferme de subzistență sau semi-subzistență, care administrează aproximativ 30% din suprafața agricolă. Aceste ferme sunt slab echipate și nu au acces la piețe. De asemenea, ele nu sunt implicate în cooperative sau alte forme de asociere, care le-ar ajuta să se integreze mai bine la nivelul pieței.

Sub-măsura 6.1 Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri, în cadrul PNDR 2014-2020, a fost cea mai relevantă măsură dedicată revigorării agriculturii românești, scopul fiind sprijinirea stabilirii pentru prima dată a tinerilor fermieri ca șefi / manageri unici ai unei exploatații agricole. În același timp, a stimulat tinerii și

familiile tinere să nu părăsească zona rurală, iar cei din zona urbană și diaspora, care îndeplineau criteriile, au fost atrași să înființeze o afacere agricolă în zona rurală, contribuind astfel la dezvoltarea economiei agrare. La nivel național, absorbția fondurilor legate de sub-măsura 6.1 a fost foarte bună, fiind selectate aplicații de finanțare în valoare de 438120000 euro, din suma alocată de 466754112 euro, ceea ce reprezintă un grad de absorbție de 93,87%. (Chiurciu și Văruțoiu, 2021)

Interesul pentru submăsura 6.1 în zona montană a fost ridicat în județul Bihor, fapt care se regăsește și în celelalte zone ale județului. Această submăsură este foarte importantă pentru înnoirea generațiilor, iar finanțarea acestei măsuri de sprijin va continua în noul Plan Strategic Național (2023-2027). Există o cerere mare pentru submăsură, motiv pentru care fondurile sunt epuizate în primele 5 zile după deschiderea sesiunii. Alocarea financiară pentru proiectele din zona montană a fost distinctă față de restul zonelor, mai precis pentru a încuraja și sprijini tinerii fermieri să se stabilească în aceste zone. Județul Bihor este liderul acestei măsuri. Zona montană beneficiază de o alocare distinctă precis pentru a crește atractivitatea acestor zone pentru tinerii fermieri. Pentru cele patru sesiuni de depunere a proiectelor din anii 2015, 2016, 2017, 2020, zona montană a avut un total de 213 proiecte în județul Bihor, respectiv 10,96% din proiectele selectate la nivel național. (Cuc și al., 2023)

Referințe

Borodan, F., Brejea, R., Covaci, B., Covaci, M., Ciotea, A., & Bara, D. E. (2024). Analysis of financing trends of young farmers in Romania. Annals of the University of Oradea, Fascicle: Environmental Protection.

Chiurciu, I. A., & Văruțoiu, A. (2021). Studiu privind absorbția fondurilor europene.

Cuc, N., Dan, M. M., Satmari, L. L., & Chereji, A. I. (2023). Access analysis of Submeasure 6.1 Young Farmer Installation related to NRDP 2014–2020. Case study – Montana area, Bihor County. Lucrări Științifice Management Agricol, 24(3), 316.

Feher, A., et al. (2022). Design of the macroeconomic evolution of Romania's agriculture. Land Use Policy, 112, 105815.

Maier, D., et al. (2022). Territorial distribution of EU funds. Sustainability, 14(1), 506.

Mack, G., Fintineru, G., & Kohler, A. (2021). Effects of EU rural development funds. European Planning Studies, 29(2), 291–311.

Popescu, A. (2021). Impactul fondurilor europene asupra agriculturii. Revista Română de Economie Agrară, 18(2), 45–62.

Robu, A. D., et al. (2022). Influence of EAFRD funds on rural development.

Sebestien, L. E., et al. (2023). Rural development in Bihor County.

Surubaru, N. C. (2021). European funds in Central and Eastern Europe. European Politics and Society, 22(2), 203–221.

Zlati, M. L., & Cosmulese, C. G. (2023). Assessing the CFO's perspective on IFRS 15 implementation. Annals of the University Dunarea de Jos of Galati: Fascicle I, Economics & Applied Informatics, 29(3).

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA). (2025). Rapoarte statistice județul Bihor.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest. (2021). Planul de dezvoltare 2021–2027.

Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR). (2021). Ghidul solicitantului – Submăsura 6.1.

Comisia Europeană. (2024). Common Agricultural Policy

Consiliul Județean Bihor. (2021). Strategia integrată de dezvoltare durabilă a județului Bihor.

Eurostat. (2025). Agricultural statistics database.

INAfaceri.ro. (2021). Programul Regional Nord-Vest 2021–2027 – 20.000–200.000 euro pentru investiții productive pentru microîntreprinderi.

Institutul Național de Statistică (INS). (2025). TEMPO.

LAPAR. (2025) & Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. (2021). PNDR 2014–2020.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. (2022). Planul Strategic PAC 2023–2027.

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. (2021). POR – investiții Bihor.

Oportunități-UE.gov.ro. (2021). Programul Regional Nord-Vest – Oportunități de finanțare UE.

Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene. (2013–2021). Reglementări PAC.

Primăria Mărișel. (2021). Strategia de dezvoltare locală a comunei Mărișel.

StartupCafe.ro. (2021). Fonduri UE Nord-Vest.

StartupProjects.ro. (2021). Fonduri europene Nord-Vest – Bihor, Satu Mare, Maramureș, Cluj.

Termene.ro. (2021). Fonduri europene agricultură

Notă: Această lucrare reprezintă parte a tezei de doctorat Cercetări privind absorbția fondurilor europene în dezvoltarea agriculturii din Județul Bihor, Florin Borodan, coordonator Prof.univ.dr. Radu Brejea, Universitatea Oradea

Sursa AI

MUNTELE ȘI COMORILE SALE - NATURĂ ȘI ECOSISTEME

Servicii ecosistemice și de marketing în Bazinul Dornelor – partea II

Dr. CSR2 Manuela Apetrei
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română
Dr. CSR2 Brîndușa Covaci
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română

Bazinul Dornelor este o destinaţie ofertantă pentru refacere, odihnă sau aventură. Principalele elemente de unicitate UPS (Unique Selling Point/Proposition) şi promovarea prin intermediul acestora sunt incluse în tabelul următor.

Tabelul 1. UPS Bazinul Dornelor (Unique Selling Point/ Proposition)

Elemente naturale	Peisaj tradiţional 12 Apostoli Pietrele Doamnei Fauna locală Natura salbatică Plante medicinale Păşuni cu biodiversitate mare Diversitate peisagistică Rhododendron Floarea de colţ
Elemente legate de viaţa tradiţională	Stâne, izvor Plutaş pe Bistriţa /plutărit Şareta - mijloc de transport specific zonei
Elemente culturale şi etnografice	Costum popular Motivul specific de pe casele din comuna muzeu Ciocăneşti
Activităţi turistice specifice zonei	Activităţi în aer liber Tratamente naturiste (băi cu infuzii de plante medicinale, ceaiuri, tincturi, etc.) Schi de tură
Produse locale specifice	Produse tradiţionale naturale Laptele Apa minerală Colacul de Dorna Sarmale cu urdă Produse lactate
Experienţe specifice	Serenitate / Linişte Siguranţă, linişte, recreere

În cazul recreerii în aer liber, există trei condiţii ce generează fluxul beneficiului: funcţionarea ecosistemului, accesibilitatea prin intermediul infrastructurii şi existenţa cererii.

În Bazinul Dornelor se pot practică numeroase activităţi sportive:

- schiul alpin (Pârtia Telescaun – Vatra Dornei, Pârtia Parc – Vatra Dornei, Pârtia Veveriţa – Vatra Dornei, Pârtia Măgura 1 – Cârlibaba, Pârtia Măgura 2 – Cârlibaba);
- excursii montane pe munţii Giumalău – Rarău, Suhard, Călimani;

escaladă şi alpinism - în Călimani, Rarău – Giumalău, Suhard, atât vara cât şi iarna;

- parapanta - în masivele Suhard – Vf. Ouşorul – Platoul Giumalău, Călimani;
- schi tour;
- schi fond;
- river rafting - pe râurile Bistriţa şi Dorna;
- echitaţie;
- mountain bike;
- tiroliană - este amenajată o tiroliană în centrul staţiunii Vatra Dornei, dar şi una pe Vf. Runc.

Ariile naturale existente în Bazinul Dornelor şi în proximitatea acestuia oferă atractivitate pentru utilizarea în scop turistic şi educaţional, în cadrul cărora există infrastructură necesară vizitării, interpretării turistice şi informării:

- Pietrosul Broştenilor-Cheile Zugrenilor;
- Munţii Rarău şi Giumalău;
- Rezervaţia naturală Codrul Secular Giumalău;
- Rezervaţia naturală complexă, Pietrele Doamnei-Rarău;
- Rezervaţia naturală Tinovul Şaru Dornei;
- Rezervaţia naturală geologică Piatra Ţibăului;
- Rezervaţii ştiinţifice (Tinovul Mare - Poiana Stampei);
- Rezervaţia ştiinţifică Peştera Liliecilor din Munţii Rarău;
- Parcul Național Călimani cu cele patru subzone turistice: 12 Apostoli, Zona Lacului Iezer, Rama calderei vulcanice, restul crestei principale către Colibița sau Mureș.
- Bistriţa Aurie;
- Tinovul de la Romăneşti (din comuna Coşna).

Pe lângă peisajul spectaculos, turiştii sunt atraşi şi de gastronomia excepţională (sărmăluţe cu gălbiori, hribi cu smântână, mămăliguţă de cartofi, păstrăv afumat în cobză de brad, păstrăv în smântână, ciorbă cu afumătură, tochitură de purcel cu mămăliguţă, miel în jântuit, balmoş, plăcinte „poale'n brâu", clătite cu brânză la cuptor, afinată) pe care o regăsesc în agropensiuni, dar şi în noile forme de organizare PGL: Stâna turistică Măgura, Floarea Dornei.

O altă comoară a culturii populare dornene este meşteşugul încondeierii ouălor, cu tehnici similare din arta broderiei de pe costumele naţionale. Reprezentând degustări de vinuri, baluri, mese câmpeneşti, muzică de

filosofia existenţei umane precum şi o marturie a datinilor şi credinţelor populare, ouăle sunt încondeiate în trei-patru culori cu simbolistică aparte (Dranca, 2012):

- **roşu** (soare, foc, dragoste);
- **negru** (eternitate, statornicie, absolutism);
- **galben** (lumină, bogăţia recoltelor, tinereţea, ospitalitate);
- **verde** (forţa naturii, rodnicie, speranţă, prospeţime);
- **albastru** (sănătate, seninul cerului);
- **violet** (stăpânire de sine, răbdare, încredere, dreptate).

De peste 100 de ani sunt modele de pe ouă încondeiate şi sunt păstrate din generaţie în generaţie şi fiecare reprezintă ceva, rombul este simbolul înţelepciunii, pătratul este simbolul inteligenţei, cercurile reprezintă infinitul şi eternitatea, plasa cu sită reprezintă separarea binelui de rău, înţelepciunea omului de a alege între bine şi rău (Apetrei, 2019).

Bazinul Dornelor e recunoscut şi pentru peisajele liniştitoare care te îndeamnă la contemplare. Necesitatea întoarcerii omului la natură e susţinută şi de oamenii de ştiinţă explicând că timpul petrecut în natură creşte creativitatea cu 50% şi elimină stresul şi oboseala.

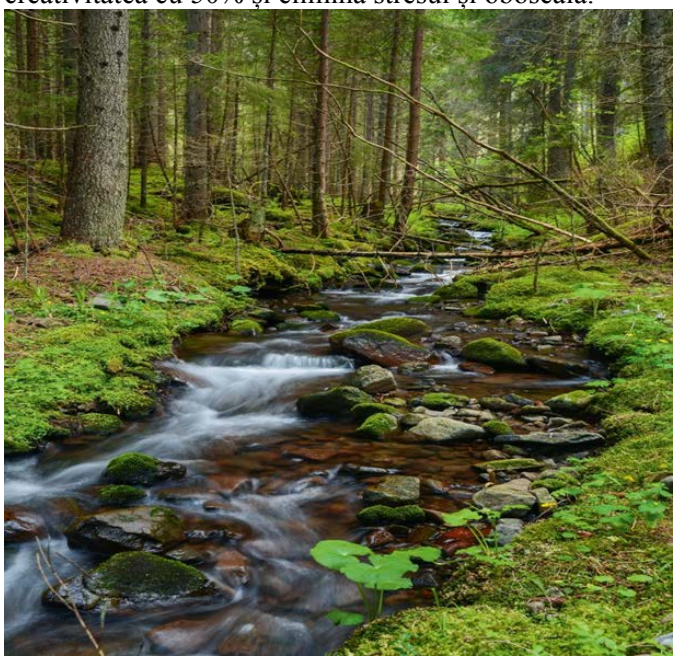

Pâraie şi izvoare cu apă pură Foto: Călin Gabor

Păstrarea identităţii culturale reprezintă un obiectiv durabil, iar Bazinul Dornelor se poate mândri cu o astfel de realizare. Simbolurile, semnele, au abilitatea de a transmite mesaje particulare, iar reprezentativă din acest punct de vedere este comuna Ciocăneşti, care în 2014 a fost desemnată Satul Cultural al României, cunoscut şi sub numele de satul cu “case încondeiate”.

Particularităţile culturale sunt amplu exprimate în cadrul festivalurilor şi a sarbătorilor locale ce se desfăşoară an de an şi reunesc: spectacole folclorice şi de divertisment, momente religioase, corale creştine, comemorări istorice, plutărit, concursuri de pescuit sportiv şi gastronomie, parada portului popular, spectacole omagiale, expoziţii cu produse locale, fanfară şi baluri.

Casă veche încondeiată

Casă nouă încondeiată

- Festivalul „Bujorului de Munte” din comuna Șarul Dornei;
- Festivalul „Dor din Țara Dornelor” din Comuna Panaci;
- Festivalul „Fructelor de Pădure” din Comuna Coşna;
- Festivalul „Ouălor Încondeiare” şi Festivalul „Păstrăvului” din Comuna Ciocănești;
- Festivalul „La izvor de apă vie”din Comuna Dorna Candrenilor;
- Festivalul „Cântecul Cetinii” din Dorna Arini;
- Festivalul „Fii Satului. Tradiții de pe Valea Dornelor” din Comuna Poiana Stampei;
- Festivalul „Porniți Plugul Feți Frumoși” din Vatra Dornei.

Moştenirea culturală a unei zone e alcătuită din aspectele tangibile şi cele intangibile ce alcătuiesc serviciile culturale ale ecosistemelor.Aceste beneficii constituie o resursă valoroasă pentru consolidarea identităţii zonei la nivel naţional, prin integrarea lor în dezvoltarea viitoare a turismului şi industriei precum şi pentru eficientizarea managementul resurselor ecosistemelor, dar şi a marketingului Bazinului Dornei ca şi destinaţie turistică. (https://taradornelor.ro/calendar-evenimente/)

Concluzii

Bazinul Dornelor, prin particularităţile sale geo-morfologice, climatice şi mai ales culturale, putem spune că încă se mai află în zonele credincioase spiritului tradiţional, aşa cum le denumea Guénon, 1994. Serviciile ecosistemice din zonă generează un aport considerabil asupra tuturor elementelor esenţiale ale bunăstării umane acoperind nevoile fundamentale materiale, dar şi starea de sănătate, satisfacerea spirituală şi plăcerea estetică. Chiar dacă a fost supus presiunii nivelatoare generată de globalizare, zona se distinge prin spiritul său remarcabil de a conserva, proteja şi a promova tot ceea ce este caracteristic. Brandul „produs în Ţara Dornelor" este cea mai grăitoare formă prin care tot ceea ce este reprezentativ pentru ecosistem devine o formă de comunicare şi promovare: povestea ouălelor încondeiate, cea a caselor încondeiate, produse montane specifice, peisaje unice şi în general tot ceea ce ţine de patrimoniul material şi imaterial al zonei. Mai mult decât atât, la această tendinţă nivelatoare a culturii mondiale a apărut, ca şi reacţie de protecţie, o revigorantă mândrie locală ce se încearcă a fi transmisă generaţiei viitoare.

Cei responsabili de promovarea zonei au înţeles că oamenii nu cumpără atât ceea ce faci ci mai mult de ce o faci. În cadrul conceptului de marketing "The Golden Circle: why, how, what", succesul unui brand porneşte întotdeaună de la "why", adică de la valoarea brandului şi misiunea sa. Din acest motiv promovarea zonei trebuie să sublinieze eforturile păstrării autenticităţii şi a spiritului local, ceea ce traducem în marketing prin diferenţiere şi unicitate prin atribute emoţionale, deci prin comunicarea unui scop care depăşeşte monetizarea.

Referinţe

Abson D, Von Wehrden H, Baumgärtner S.2014. Ecosystem services as a boundary object for sustainability. In: Ecological Economics, 2014, Vol. 103, Issue 7, p. 29-37.

Apetrei M, Surdu I.2017. Patrimoniul natural montan, fundamentul diversităţii culturale şi a identităţii comunităţilor montane, Revista de Montanologie, nr. 8/2017;

Apetrei M. 2019. Dimensiunea culturală a patrimoniului natural montan, ISBN 978-613-9-41769-8, Editura Globe Edit, 2019;

Bentivoglio D., Savini S., Finco, A., Bucci, G., Boselli E., Quality and origin of mountain food products: the new European label as a strategy for sustainable development, J. Mt. Sci. (2019) 16(2): 428-440;
https://doi.org/10.1007/s11629-018-4962-x

Boca D. 2013 Lucrare de doctorat: Influenţa dimensiunilor culturii naţionale asupra comportamentului consumatorului, Cluj Napoca.

Bogdan O, Bugă D. 1983. Geografia României: Tratat, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1983;

Bogoescu, Dabija A, Sanielevici E. 2008. Atlas Zoologic, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti.

Bojor O. 2003. Ghidul plantelor medicinale şi aromatice, Editura Fiat Lux, Bucureşti;

Boyd J, and S. Banzhaf. 2007. What are ecosystem services? The need for standardized environmental accounting units, Ecological Economics no. 63, p.616-626;

Butura V.1978. Etnografia poporului roman, Editura Dacia, Cluj – Napoca;

Carabulea V. 2007. Dicționar botanic. Cele mai cunoscute plante din flora României, Editura Ametist 92.

Clinovschi F.2005. Dendrologie, Editura Universităţii Suceava;

Comşa D, Alexandru T. 2014. Bio-Eco-Geo Diplomaţia, Nouă Paradigmă Pentru o Bunăstare Durabilă Inteligentă Integrată, în Contextul Globalizat al Bio-Eco-Geo-Economiei", Editura Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, Bucureşti, 2014;

Costantza R, d'Arge R, de Groot R, Farber S, Grasso M, Hannon B, Limburg K, Plieningera T, Sebastian Dijksb, Elisa Oteros-Rozasc, Claudia Bielingd. 1997. Assessing, mapping, and quantifying cultural ecosystem services at community level, Land Use Policy;

Creţu I. 2011. Destination image and destination branding in transition countries: the Romanian tourism branding campaign 'Explore the Carpathian garden'. Doctoral dissertation, University of York.

Dionisă I. 1968. Geomorfologia văii Bistriței, București, Editura Academei Române;

Dranca M. 2012. „Portul popular din Zona Dornelor", în „Ghidul iubitorilor de folclor", Suceava.

Duţu A. Patrimoniul în dreptul civil şi în dreptul mediului, Universul Juridic Bucureşti, 2013.

Fisher B, Turner K, Zylstra M. 2008. Ecosystem Services and Economic Theory: Integration for Policy - Relevant Research. In: Ecological Applications, 2008, no. 8, Vol. 18.

Florența V, Certan C, Grabco N, Bulimaga C. 2024. Relațiile dintre serviciile ecosistemice furnizate de ecosistemele forestiere și bunăstarea umană. Studia Universitatis Moldaviae, Revista științifică a Universtității de Stat din Moldova, 2024, nr. 1(171).

Gherman V. 2013. File salvate dintr-o carte care se pierde, 2013.

Gómez-Baggethun E, Groot R, Lomas PL. 2010. The history of ecosystem services in economic theory and practice: From early notions to markets and payment schemes. In: Ecological Economics, 2010, Vol. 69, Issue 6, p. 1209-1218.

Gradinaru G. 2012. Conceptul - servicii de ecosystem - abordare economică, Academia de Studii Economice – Bucureşti, Revista Română de Statistică nr. 8 / 2012;

Grunert K.G. 2011. Sustainability in the food sector: a consumer behaviour perspective, Int. J. Food Sys. Dyn. 2, pp 207–218;

Guénon R. 1994. La crise du monde modern, D'édition Gallimard, Paris, 1994.
Honey M.2008. Ecotourism and sustainable development: Who owns paradise? 2nd ed. Island Press, pp. 371.
Mihalca I.2015. Țara Dornelor – Studiu de geografie regională, Cluj-Napoca, Editura Limes;
Moldovan OT, Cîmpean M, Borda D, Iepure S, Ilie V. Lista faunistică a României. Specii terestre şi de apă dulce", Institutul de speologie "Emil Racoviță", Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007.
Ohvril Tiiu. 2001. Marketing limits of alternative economic activities in Estonian agriculture. Conference paper. Agriculture in Globalising World: International Scientific Conference on June 1-2, 2001 dedicated to the 50th Anniversary of the Estonian Agricultural University. Infotrükk Ltd, 290−297. (No 15).
Palmer, C. 1999, "Tourism and the Symbols of Identity", Tourism Management,20 (3), pp. 313- 322;
Rey A. 2008. Dictionnaire historique de la langue française, Le Robert, Paris.
Simonds J. 1967. Arhitectura peisajului, Bucureşti, Editura Tehnică;
Spînu M, Bratiloveanu G. 1987. Zona etnografică Suceava, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1987;
Şchiopu U, Verza E. Psihologia vârstelor. Ciclurile vieţii, Editura Didactică şi Pedagogică, ediţia a III-a revizuită, 1997.
Tomceac A. Bunăstarea populației: evaluarea stării sociale actuale și direcțiile de creștere. În: Analele Institutului Național de Cercetări Economice, 2018, nr. 1, p. 68-75. ISSN 1857-3630.
Vanhonacker F, Lengard V, Hersleth M, Verbeke W. 2010. Profiling European traditional food consumers, British Food Journal, Vol. 112 No. 8, pp. 871-886;
Pagini web:
- http://www.ceeweb.org/work-areas/priority-areas/ecosystem-services/, 21.10.2024.
- http://www.milvus.ro/ecoservices/index.php?p=ecoservices, 18.06.2024.
- https://juridice.ro/essentials/1247/patrimoniul-cultural-si-natural-si-dreptul-sau, 01.17.2024.
- www.ipbes.net/history-establishment (the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services), 13.02.2024.
- https://www.marketingstudyguide.com/amas-definition-marketing, 11.05.2024.
- http://taradornelor.ro/descriere/, accesat la 14.10.2017
- http://www.calimani.ro/index.php?lang=ro&p=flora, accesat la 17.10.2017;
- „Zonele Montane Actualitate şi Perspectivă", Publicaţia Tematică Nr. 22, an II.
- http://revistasinteza.ro/aproape-totul-despre-patrimonializare/, 15.04.2024.

Studii, teze de doctorat, lucrări de cercetare şi proiecte de specialitate similare, documente
- Camilar M. 2006. Bucovina – ghid turistic, editura Ad Libri, Bucureşti;
- Chiriță V. 1999. Teză de Doctorat „Depresiunea Dornelor - Studiu de Geografie fizică".
- Documentul "Concept de dezvoltare a destinației ecoturistice Țara Dornelor", 2010, realizat de către echipa Asociației de Ecoturism din Romania: Alina Ioniță, Bogdan Papuc, Andrei Blumer în cooperare cu echipa Parcului Național Calimani: Liviu Huțanu, Cristi Ortoanu și Basarab Barladeanu;
- GAL Bazinul Dornelor, Planul de Dezvoltare Locală, septembrie 2023-2027;
- Harta Turistică, Bazinul Dornelor, 2014.
- Proiect: Elaborarea Planului de Management pentru situl de importanţă comunitară ROSCI0285 Codrii Seculari de la Strâmbu Băiuţ COD SMIS 2014+119050
- Proiect: Stabilirea nivelului actual pentru monitorizarea pajiştilor cu Înaltă Valoare Naturală din România, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, 2015;
- SIDU - Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană, Municipiul Vatra Dornei. 2016.

Convenţii, Programe, Tratate, Directive, Ordonanţe
- Carta Europeană a Patrimoniului Arhitectural, 1975 (scop - dezvoltarea unei politici europene comune pentru protecţia patrimoniului arhitectural din cauza ignoranţei, neglijenţei şi a deteriorării, sau a presiunilor economice, traficului autovehiculelor, restaurării necorespunzătoare şi a speculaţiilor de proprietate).
- CICES, Common International Classification of Ecosystem Services (CICES), 2013;
- Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa din 19.09.1979
- Hotărârea nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora;
- IUCN – Uniunea Internaţională pentru Conservarea Naturii (este o organizaţie internaţională fondată în octombrie 1948 dedicată conservării resurselor naturale).
- Legea Nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a III-a - zone protejate;
- MEA – Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. Island Press, Washington, DC, 2005, 155 p. ISBN 1-59726-040-1.
- Ord. 7/1990 MAPPM privind înfiinţarea a 13 parcuri naţionale în România;
- OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice (Art.5);
- OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 49/2011.
- TEEB (The Economics of Ecosystems and Biodiversity), 2009; it is a global initiative focused on "making nature's values visible". Its principal objective is to mainstream the values of biodiversity and ecosystem services into decision-making at all levels.

Notă: Acest studiu este parte integrantă din tema de cercetare pentru anul 2024 coordonată de către CSR2 dr. Vasile Avădănei în cadrul Centrului de Economie Montană, autor Manuela Apetrei

Solul și flora spontană. Studiu de caz Munții Pădurea Craiului – partea I

Drd. Monica Alexandra Țarenco (Matei)
Universitatea din Oradea
Prof.univ.dr. Radu Brejea
Universitatea din Oradea
Dr. CSR2 Brîndușa Covaci
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kiriţescu", Academia Română

Solul reprezintă unul dintre cele mai complexe sisteme ale planetei, o componentă naturală a mediului aflat într-o continuă transformare, un complex multifuncțional al mediului geografic, care are rol în susținerea vieții pe pământ.
Știința care se ocupă cu studiul solului poartă denumirea de pedologie. Solul este stratul afânat de la suprafața scoarței pământului, fiind rezultatul acțiunii biosferei asupra produselor de dezagregare și alterare a rocilor, cu rolul de a întreține viața plantelor.
Din perspectivă agronomică solul este mediul fizic, chimic și biologic care asigură împreună cu alți factori de mediu nutriția plantelor.

Pentru cultura plantelor solul reprezintă sistemul de creștere radicular, baza de aplicare a îngrășămintelor, dar și un rezervor de substanțe nutritive (Davidescu și Davidescu, 1981). Totodată acesta reprezintă interfața între aer, apă și pământ formată din particule neregenerabile de minerale, organisme vii și materie organică.
Interesul omului pentru sol s-a manifestat din cele mai vechi timpuri, practic de când a început să se ocupe cu agricultura. Putem spune că în paleolitic, omul primitiv, trecând la stadiul de culegător și cultivator a fost interesat de știința solului.
Roadele solului aveau rolul de al hrăni și vindeca. Totuși, primele concepții despre sol vor apărea în Grecia antică unde unul dintre înțelepții acestei lumi, Aristotel, îl considera alături de aer, apă și foc unul din cele patru elemente ale Universului. Pentru a fi deosebit de planeta noastră, Teofrast (371 - 286 î. Hr) îi va da numele de edafos. Informații despre sol vom găsi și în Istoria naturală, a lui Pliniu cel Bătrân sau în De re Rustica, opera lui Lucius Junius Moderatus Columella.
Printre anticii care au studiat anumite însușiri ale solului mai putem aminti pe Cato, Hipocrate și Xenofon. După perioada de decădere a lumii antice și lunga noapte a evului mediu timpuriu de abia în secolele XII - XIII, vom mai avea mențiuni privitoare la știința solului. Aici îl putem aminti pe Albert le Grand, călugăr dominican, care va face unele mențiuni la nutriția plantelor.
Creșterea numărului populației și a necesarului de hrană începând cu secolul al XVI-lea va aduce din nou în actualitate anumite cercetări referitoare la știința solului.
În lucrarea intitulată Fundamentele unei agriculturi raționale, Albrecht Daniel Thaer (1752 - 1828), consideră că humusul este unica hrană pentru plante.
Printre cei care au contribuit la dezvoltarea cunoștințelor despre sol putem să amintim pe J.J. Berzelius, Gustav Schubler, Carl Spiengel sau Theodore de Saussure.
Secolul al - XIX - lea, mai ales a doua jumătate a acestuia va constitui o perioadă fastă pentru cercetările asupra științei solului.
Dezvoltarea industrială, creșterea necesarului de hrană, va duce la dezvoltarea cercetărilor, apărând pentru prima dată anumite curente și școli care se vor ocupa cu știința solului (Stadnic, 2010).
În anul 1840 Justus Liebig (1803-1873) a publicat lucrarea „Chimie aplicată la agricultură şi fiziologie", carte care va sta la baza industriei chimice. Liebig, va fi cel care va întemeia școala agrochimică, descoperă nutriția minerală, răsturnând teoria lui Thaer despre hrănirea plantelor cu humus. Tot în aceeaşi perioadă, în Germania, va apărea școala agrogeologică, iar în Rusia V.V Dokuceaev, va pune bazele școlii naturaliste, cercetările sale axându-se pe cernoziomul rusesc, considerat părintele acestei științe începând cu anul 1883, când a publicat primele studii în monografia „Cernoziomul rusesc".
În România, primele însemnări despre sol le avem în Descriptio Moldavie, a lui Dimitrie Cantemir. Ion Ionescu de la Brad a prezentat și descris solurile pe regiuni naturale în monografiile despre județele Putna, Dorohoi și Mehedinți, evidențiind impactul climatului asupra formării solului.
Gheorghe Munteanu Murgoci (1872-1925) este recunoscut ca fondator al pedologiei în țara noastră, el și Emil Protopopescu-Pache realizând prima hartă agro-pedologică a României.
Printre personalitățile remarcabile din domeniul științei solului, care s-au evidențiat prin contribuțiile lor la nivel național și internațional, se numără: N. Cernescu, M. Popovăț, N. Bucur, C. D. Chiriță, C. V. Oprea, Gr. Obrejanu, C. Teșu, Er. Merlescu, etc.
În 1928, a fost înființat Institutul pentru Cercetări Agronomice a România (I.C.A.R.), care a realizat numeroase cercetări în domeniile fizicii, chimiei, tehnologiei și mineralogiei solului.
Mai târziu, în 1969, a fost înființat Institutul pentru Cercetarea Pedologiei și Agrochimiei.
În 1961 a fost înființată Societatea Națională Română pentru Cercetarea Solului, care a organizat până acum 16 Conferințe Naționale despre Sol și a contribuit la succesul celui de-al 8-lea Congres Internațional despre Sol, desfășurat la București în 1964, la care au participat experți din 63 de țări.
În 1980 a fost dezvoltat Sistemul de Clasificare a Solurilor din România, inspirat de modelul F.A.O. - U.N.E.S.C.O.
Acest sistem a fost ulterior îmbunătățit odată cu finalizarea Metodologiei de Cercetare Pedologică în 1987 și a Sistemului de Taxonomie a Solurilor din România în 2003 și 2012.

Cercetări privind solul şi Munţii Pădurea Craiului

Munţii Pădurea Craiului (parte a arcului carstic din nord-vestul României, în cadrul Munţilor Apuseni) reprezintă o unitate cu o structură geologică dominată de calcare, cu relief carstic complex şi o diversitate importantă a habitatelor (păduri, fâneţe montane, pajişti calcaroase, defileuri, peşteri).

Această heterogenitate geomorfologică se reflectă în bogăţia şi variabilitatea florei spontane, inclusiv prezenţa unor elemente floristice cu importanţă conservativă (orhidee montane, specii calcifile, taxoni cu arii restrânse). Importanţa ştiinţifică şi conservativă a regiunii a determinat apariţia mai multor lucrări monografice şi studii locale care tratează flora şi vegetaţia zonei.

Evoluţia cercetărilor: repere istorice şi lucrări majore

Monografii şi sinteze fitocenologice: Una dintre lucrările de referinţă este „Vegetaţia Munţilor Pădurea Craiului. Studiu fitocenologic, ecologic şi bioeconomic" (G. Groza), o sinteză amplă care rămâne punct de plecare pentru majoritatea studiilor ulterioare privind vegetaţia şi structura comunităţilor vegetale în masiv. Această lucrare oferă inventare floristice, tipologii de plantări şi analize ecologice la scară regională.

Contribuţii locale şi articole: Diverse studii şi rezumate (Universitatea din Oradea, Buletine locale, articole în reviste de fitosociologie şi protecţia mediului) au completat inventarele floristice şi au făcut analize fitocenologice asupra unor tipuri de păduri (fagete, amestecuri de gorun, comunităţi de stejar calcar) şi a pajiştilor montane.

Exemple importante provin din publicaţii universitare şi rapoarte locale.

Studii paleobotanice şi paleofloristice: Contribuţii ce abordează istoricul floristic (paleoflora jurasică/liasice) aduc informaţii utile pentru înţelegerea substratului paleoecologic şi a evoluţiei distribuţiei unor elemente floristice locale.

Aceste studii sunt complementare pentru interpretarea diversităţii actuale.

Inventare floristice şi check-listuri: ce ştim acum

Există inventare publicate care listează câteva sute de specii pentru diferite unităţi locale (fâneţe, păduri, pajişti calcaroase).

Pădurea Craiului (în vecinătate şi cu elemente floristice în comun) întăreşte ideea unui gradient floristic bogat şi a prezenţei numeroaselor orhidee montane (zeci de specii).

Documentele de informare ale parcului şi manualele de educaţie ecologică conţin liste şi sinteze ale speciilor de interes.

Monografiile recente (Groza, 1999/2008 şi lucrări universitare) au consolidat un repertoriu al speciilor vasculare şi descrieri ale comunităţilor vegetale, însă multe date sunt fragmentate la scară locală (studii de vale, situri protejate, fâneţe).

Phytocoenologia şi tipuri de vegetaţie studiate

Cercetările fitocenologice au abordat principalele asociaţii: păduri de fag, amestecuri fag-gorun/stejar, păşuni montane şi pajişti calcaroase, comunităţi halofile pe calcar şi peşteri cu microhabitate specifice.

Aceste studii oferă date asupra compoziţiei speciilor dominante, structurii stratificate şi relaţiei cu factorii abiotici (altitudine, substrat, umiditate).

S-a pus accent şi pe habitatele seminaturale (fâneţe montane - hotspot pentru orhidee), care au valoare conservativă deosebită şi necesită management specific (practici tradiţionale, cosit, păşunat controlat).

Specii rare, endemite şi elemente cu importanţă conservativă

Zona adăposteşte specii de interes: numeroase orhidee de munte (înregistrări în aria parcului naţional) şi alte specii calcifile cu distribuţii restrânse în Carpaţi. Inventarele menţionează prezenţa unor taxoni care sunt monitorizaţi la scară naţională.

Există, totodată, atenţionări privind specii vulnerabile legate de pierderea habitatelor (pajişti tradiţionale) şi presiunile antropice locale (schimbări în utilizarea terenurilor, urbanizare punctuală, turism necontrolat). Documentele de management regional/pentru arii protejate includ recomandări de conservare.

Metodologii folosite în cercetări şi limitele lor

Metode predominante: inventare floristice punctuale, ploturi fitocenologice (releve), analiza indicilor ecologici, cartări tematice la scară restrânsă, studii ecologice asupra relaţiilor speciilor cu factorii de mediu.

Limite frecvent întâlnite în literatura existentă: date fragmentare (studiile acoperă adesea doar anumite versanţi sau situri), standardizare metodologică insuficientă între autori (diferenţe în dimensiunea şi distribuţia ploturilor), lipsa unor baze de date digitale exhaustive şi a unei cartografieri flora/vegetaţie la scară largă actualizate.

De asemenea, multe lucrări au caracter local şi nu sunt integrate într-un sistem naţional coerent.

Inventariere completă şi standardizată la scară montană: lipseşte un checklist exhaustiv şi verificat recent pentru întregul masiv Pădurea Craiului (unificat şi georeferenţiat).

Date cantitative asupra abundanţelor şi distribuţiei spaţiale: majoritatea studiilor sunt calitative sau locale; sunt rare analizele spaţiale la nivel de grilă sau modele de distribuţie.

Monitorizare a habitatelor seminaturale (fâneţe): evoluţia diversităţii sub presiunea schimbării practicilor agricole nu este documentată suficient.

Impactul factorilor globali şi locali (climă, turism, fragmentare): studii integrate care să evalueze tendinţele în timp şi scenarii viitoare lipsesc sau sunt limitate.

Sinergia între date paleobotanice şi actuale pentru interpretări evolutive: există câteva studii, dar nu sunt suficient integrate cu inventarele recente.

Referințe

Davidescu, D., & Davidescu, V. (1981). Agrochimia moderna. Editura Academiei Republicii Socialiste România.
Stadnic, S. (2010). Pedologie (Știința solului: geneza, proprietățile, clasificarea, geografia).

Notă: Acest studiu este parte integrantă din teza de doctorat Influența solului asupra componentelor bioactive ale florei spontane din Munții Pădurea Craiului (Drd. Monica Alexandra Țarenco Matei), coordonator Prof.univ.dr. Radu Brejea, Universitatea Oradea

Surse AI

NOUTĂȚI DIN COMUNITĂȚILE MONTANE

Conferința Științifică Internațională „Tourism and Rural Space in National and International Context” – TARS, ediția a 28-a, organizată la Vatra Dornei

Dr. CSR2 Dănuț Ungureanu
Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice ”Costin C. Kirițescu”, Academia Română / Agenția Națională a Zonei Montane

În perioada 22 – 23 mai 2026, Agenția Națională a Zonei Montane (ANZM), împreună cu Academia Română – filiala Iași, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Ghe. Zane” și Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” - Centrul de Economie Montană CEMONT Vatra Dornei, au organizat cea de-a 28-a ediție a Conferinței științifice internaționale *„Turism and Rural Space in National and International Context” (TARS)*, cunoscută anterior cu denumirea *"Turismul rural românesc în context internațional. Actualitate şi perspective" (TRR).*
Aceasta, s-a desfășurat în format hibrid: cu prezență fizică, la sediul Agenției Naționale a Zonei Montane, cât și cu participare online.
Manifestarea a abordat următoarele tematici:

- Schimbările climatice și turismul
- Turism cultural
- Turism etnic
- Turism indigen
- Turism de patrimoniu
- Turism imersiv
- Turism religios/ Pelerinaje
- Turism montan
- Turism bazat pe natură/Ecoturism
- Turism rural/Agroturism
- Turism și fauna sălbatică
- Turism gastronomic/ Lanț scurt alimentar
- Dezvoltare rurală
- Exemple de bune practici în turism din întreaga lume

La eveniment au participat (atât cu prezență fizică, cât și online), peste 100 de persoane: cercetători, cadre didactice universitare și din învățământul preuniversitar, specialiști din industria ospitalității, jurnaliști, antreprenori.

Au fost susținute peste de 60 de lucrări științifice, ce au acoperit un spectru larg al cercetării turismului, dar și al spațiului rural internațional. Experiențele au aparținut cercetătorilor din țări precum: România, Republica Moldova, Ucraina, Cipru, Serbia, Iran (prezenți fizic la eveniment), dar și din Turcia, Uzbekistan, India, Sri Lanka, Camerun, Malaezia, Gambia, Italia, Spania, Coasta de Azur, Africa de Sud, Marea Britanie.
Agenda evenimentului, a cuprins cinci sesiuni științifice paralele dedicate cercetătorilor, un webinar internațional având ca temă “Festivaluri religioase și turism: o perspectivă globală”, o masă rotundă dedicată antreprenorilor și promotorilor din turism din România, cu titlul “Turismul rural vs. Turismul gastronomic. Exemple de bune practici – legislație – probleme identificate – recomandări”.
Cea de-a doua zi a fost dedicată unei aplicații practice, prin care participanții la eveniment au putut vizita câteva obiective de interes din Bazinul Dornelor: Centrul muzeal „Cazinoul Băilor” din Vatra Dornei, Stațiunea Balneară, Aerodromul Floreni și pensiunea Agroturistică „Poiana” din comuna Dorna Candrenilor.
Ansamblul artistic “Plai Bucovinean”, a întregit reușita întâlnirii, bucurându-i pe cei prezenți, cu un spectacol de folclor autentic.

TOURISM &
RURAL SPACE

ORGANIZERS

ROMANIAN ACADEMY – BRANCH OF IAȘI

Gheorghe Zane Institute for Economic and Social Research

2 Codrescu Street, Iași 700481, Romania

GEORGIA TACU

DANIELA MATEI

MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT

National Agency for Mountain Areas (ANZM)

23 Runc Street, Vatra Dornei 725700, Romania

DĂNUȚ UNGUREANU

ROMANIAN ACADEMY – "COSTIN C. KIRIȚESCU" INCE

Centre of Mountain Economy (CE-MONT)

49 Petreni Street, Vatra Dornei 725700, Romania

IOAN SURDU

DĂNUȚ UNGUREANU

TUDOR RĂZVAN ANICHITEI

Imagini conferinţă

Simpozionul Institutului de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie, Cristian-Sibiu

La Simpozionul organizat de Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie din Cristian, Sibiu (22 mai 2026), tema centrală a fost viitorul agriculturii montane în contextul schimbărilor climatice și necesitatea valorificării tradițiilor montane în agricultura modernă.

În cuvântul de deschidere, Prof.univ. dr. Mariana Rusu, directorul institutului, a subliniat importanța strategică a zonei montane pentru România, evidențiind rolul său economic, social și cultural. Ea a arătat că muntele reprezintă o componentă esențială a identității naționale, iar comunitățile montane trebuie sprijinite pentru a face față provocărilor actuale, în special schimbărilor climatice și declinului activităților tradiționale.

Un accent deosebit a fost pus pe zootehnie și creșterea ovinelor, considerate ocupații fundamentale ale spațiului montan românesc. Directorul institutului a evidențiat valoarea patrimoniului pastoral, importanța transhumanței în formarea identității naționale și existența unui fond genetic valoros al rasei Țurcană, care poate constitui baza revitalizării sectorului ovin. Totodată, a atras atenția asupra declinului acestui sector, inclusiv din cauza lipsei unei politici de valorificare a lânii.

Institutul și-a reafirmat intenția de a extinde cercetările privind dezvoltarea agriculturii montane, procesarea produselor animale, activitățile artizanale, industriile mici, agroturismul și valorificarea gospodăriilor montane, urmărind menținerea populației în zonele de munte și dezvoltarea economică a acestora.

În cadrul dezbaterilor, specialiștii au concluzionat că agricultura montană are nevoie de sprijin guvernamental consistent, de o legislație adaptată și de investiții care să permită valorificarea potențialului economic al munților României, comparabil cu cel al unor regiuni montane dezvoltate din Italia, Austria și Franța. Produsele montane au fost apreciate ca fiind autentice, sănătoase și demne de o mai bună protecție la nivel european.

Prof. univ. dr. Radu Rey, președintele Forumului Montan din România, a evidențiat problemele grave ale spațiului montan: dispariția de stâne, depopularea și lipsa investițiilor. El a susținut necesitatea relansării proiectului școlilor profesionale de agricultură montană și a subliniat că dezvoltarea zonei montane este imposibilă fără educație și finanțare adecvată.

La rândul său, Prof. univ. dr. Florin Stănică a propus elaborarea urgentă a unei strategii naționale montane și regândirea sistemului de transhumanță, în scopul sprijinirii fermierilor și revitalizării comunităților rurale.

Simpozionul a abordat și teme precum digitalizarea agriculturii, siguranța muncii în agricultură, păstoritul din Mărginimea Sibiului, certificatele de carbon, utilizarea sistemelor aeriene în agricultură și analiza evoluțiilor economice din perioada 2000–2023.

Concluzia principală a manifestării a fost că dezvoltarea durabilă a zonei montane depinde de combinarea cercetării științifice, a tradițiilor locale, a educației, a investițiilor și a unor politici publice coerente care să sprijine agricultura montană și comunitățile din Carpați.

Imagini conferință

Prof.univ.dr. Mariana Rusu

Mariana Rusu, directoarea Institutului de Cercetare-Dezvoltare pentru Montanologie din Cristian, județul Sibiu, prezintă un parcurs profesional remarcabil după o carieră dedicată cercetării și managementului instituțional. Mariana Rusu promovează cercetarea aplicată și colaborările în cadrul unor proiecte și inițiative de interes pentru comunitatea științifică și pentru dezvoltarea durabilă a zonelor montane. Cariera Marianei Rusu se remarcă prin implicare, responsabilitate și preocupare pentru dezvoltarea cercetării în domeniul montan. Îi dorim mult succes!

Text prelucrat cu AI

Profil de colaborator distins al Centrului de Economie Montană – CEMONT și al Forumului Montan din România – pentru protecția gospodăriei țărănești și dezvoltarea rurală-montană. Emil Iugan - promotor al unui model de dezvoltare rurală-montană

Prof.univ.dr.h.c. CPR4 Radu Rey
Director onorific Centrul de Economie Montană CE-MONT, Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română

Fiu de gospodar, crescător de animale din munții Bistriței, din bazinul năsăudean, loc de baștină a marilor literați și patrioți români, George Coșbuc și Liviu Rebreanu și al multor personalități științifice, tehnice și culturale ale neamului românesc, școala năsăudeană fiind renumită.

Titrat, fost primar în comuna Șanț, a devenit, plecând "de jos" – de la un ferăstrău circular și un gater, un antreprenor de vârf, care deține **cea mai modernă fabrică de exploatare și industrializare a lemnului din România**, axată pe transformarea lemnului, **cu valoare adăugată** – fiind fondator și director general al grupului de firme Montana Iugan, Silvania (MIS), cu aproape 800 angajați – în marea majoritate crescători de animale, din comunele Lunca Ilvei, Șanț, Arieș, ș.a.

Foto Emil Iugan

Genul de manager înnăscut – și-a angrenat întreaga familie în administrarea firmei – care s-a dezvoltat și în domeniul construcțiilor (cca. 40%), cu o cifră de afaceri de cca. 30 mil.euro din care cca. 12 mil. fiind alocate pentru investiții.

Masteratul l-a consacrat economiei rurale montane având ca sursă de inspirație două cărți: "Viitor în Carpați" și "Civilizație Montană" (R. Rey).

Intuiția d-lui Emil Iugan l-a îndrumat spre una dintre cele mai disputate ramuri ale economiei moderne – producerea de energie, energia regenerabilă fiind pe prim plan – determinând o nouă etapă și pentru comunitățile locale. A inovat un sistem de **valorificare a biomasei**, prin alimentare automată, combustie și distribuție a căldurii spre instalațiile de uscare a emnului pentru construcții și pentru producerea și distribuirea energiei electrice – în folosul comunității locale: școala, grădinițele, blocurile ANL, creșa. O investiție nouă se regăsește în **hidrocentrala electrică** de pe râul Cobășel, comuna Șanț ("energie verde"), cu beneficii majore pe întreaga Vale a Someșului Mare și cu menținerea râului, cu albia curățată și amenajată – mulți kilometri, cu drum de acces și cu respectarea ambientului natural și tradițional, inclusiv prin amenajarea unei "vâltori", folosite curent de gospodine pentru spălarea covoarelor, cergilor, ș.a. Proiectul a inclus și aportul elevilor unui Cerc de Pictură, care imortalizează pe baraj imagini din natură și un parc ambiental – pentru vizitatori.

Managerul a creat și un birou de proiectare propriu, cu arhitecți și ingineri tineri, entuziaști. Este de remarcat aspectul că prin salariilor muncitorilor (cca. 3000 lei/lună…), care sunt în majoritate și crescători de animale, se sprijiniă esențial conservarea și dezvoltarea gospodăriilor țărănești/fermele montane mici și mijlocii, dând o șansă și tinerilor, reducând astfel rata abandonului agricol – montan și contribuind la conservarea tradițiilor agricole și identității culturale. Este de înțeles astfel respectul și afecțiunea cu care-l înconjoară gospodarii din Lunca Ilvei și împrejurimi pe consăteanul lor, neinfatuat, prietenos și mereu dispus să ofere o mână de ajutor, acolo unde este mai mare nevoie.

Din 2014, antreprenorul Emil Iugan a devenit membru al Forumului Montan din România, apoi președinte fondator al Filialei FMR – Bistrița-Năsăud și Vicepreședinte al FMR, activând cu mare convingere și devotament – participând intens la activitățile constructive dezvoltate de această organizație care este membră a Parteneriatului Montan-Internațional (ONU-FAO) și a asociației europene "Euromontana". Filiala FMR-Bistrița-Năsăud a organizat în anul 2015 cea de a 11-a Conferință națională de celebrare a "Zilei Internaționale a Muntelui". Talonat de colaboratori dedicați muntelui – scriitorul Dumitru Munteanu, jurista Monica Săsărman și de prof.ing. Petre Cătineanu – realizator al cooperativelor Ardan și un militant ferm al sistemului cooperatist bazat pe calitatea produselor, Filiala FMR-Bistrița-Năsăud este deosebit de activă și eficientă în susținerea drepturilor agricultorilor și sprijinirea conservării tradițiilor și dezvoltării satelor de munte.

Fără a fi un cercetător consacrat, expunerea valențelor activităților antreprenorului Emil Iugan se regăsește și în sfera științifică, cercetarea și inovarea, în multiple aspecte cu final practic, făcând parte din natura d-sale.

Participă la toate manifestările științifice ale CEMONT – fie în aula magna a Academiei Române, la Academia de Științe Agricole și Silvice sau la conferințele științifice ale CEMONT – Vatra Dornei, cu contribuții adeseori surprinzătoare prin criteriul lor inovator.

Un obiectiv recent îl constituie soluționarea unei foarte mari probleme economice – pentru agricultorii montani: valorificarea lânii – în special de la oile de rasă "țurcană" – subiect care reunește și eforturile CEMONT

Agenției Zonei Montane, ANDR-M ”Romontana”. A realizat, practic, **un model – o ”stație pilot” de dezvoltare rurală montană** – la el acasă, la Lunca Ilvei – inclusiv în construcția de drumuri, amenajări de albii ale râurilor, dezvoltare agroturismului montan, preocupări pentru educația copiilor și tinerilor din familiile de gospodari „de munte”.

Antreprenorul Emil Iugan este și o persoană ”de mare omenie”, care s-a făcut stimat și îndrăgit de locuitorii comunităților montane și prin numeroasele acte de generozitate, care îl definesc și ca OM – pentru care respectul și iubirea de țară și locurile natale sunt însăși rațiunea sa de a fi.

Listă scurtă: STAȚIA-PILOT pentru DEZVOLTARE RURALĂ MONTANĂ Comuna Lunca Ilvei

Conceptul include valorificarea resurselor locale – forestiere, agricole, energetice, materiale de construcții, apa, resursa umană, peisajul și moștenirea tradițională, turismul rural și agroturismul, moștenirea culturală, ș.a.

Sunt obiective creatoare de numeroase noi locuri de muncă bazate pe resurse regenerabile, pe capacitatea creativă și inovativă și pe tradițiile economie și culturale ale locuitorilor satelor de munte, care oferă o nouă perspectivă celor care vor asigura continuitatea și perenitatea prezenței umane în Carpații României:

- **Fabrică de produse lemnoase** cu valoarea adăugată;
- **Centrală pentru utilizarea biomasei forestiere,** în producerea de energie electrică și a căldurii;
- **Hidrocentrală electrică și lac pentru pește;**
- **Amenajarea malurilor râurilor** și curățirea albiilor;
- **Construcția de drumuri rurale**;
- **Pepenieră forestieră**: refacerea pădurii;
- **Fabrică de produse lactate** – modernă;
- **Pensiuni rurale și agroturistice;**
- **Prima cooperativă agricolă din zona montană;**
- **Sprijinirea creșterii animalelor**, prin crearea **a numeroase noi locuri de muncă** plătite decent, pentru agricultorii montani;
- **Susținerea intereselor** locuitorilor satelor de munte, prin activitatea **Forumului Montan din România – Filiala Bistrița Năsăud**;
- **Contribuții pentru conservarea tradițiilor și întărirea identității culturale.**

Colectivul CE-MONT la Lunca Ilvei

Fabrica MIS-grup – Lunca Ilvei

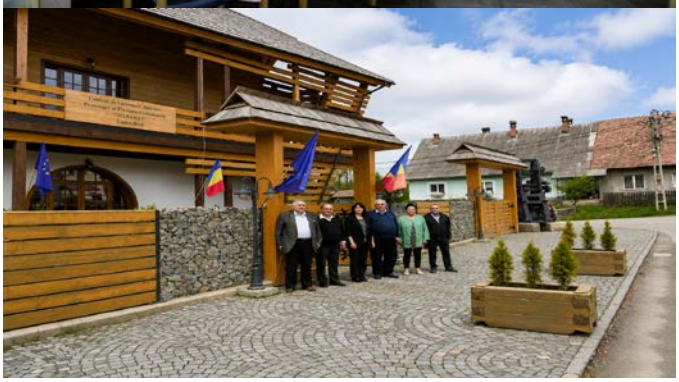
Prof.univ.dr.H.C. Luminița Chivu – Director General INCE, Academia Română și Prof.univ.dr.H.C. Radu Rey – Director onorific CE-MONT la Centrul de Cercetare și Inovare Lunca Ilvei

Biomasă

Centrală biomasă (căldură + energie electrică)

Uzina electrică – Hidrocentrala Şanţ

Resursă silvică: conurile de brad

Cariera de piatră

Amenajarea râului: zid de sprijin şi albie curată

Pepenieră forestieră

Drum rural: Cartiban – Cucureasa

Pepeniera forestieră – solar

Bazin cu peşte

Văcărie

Caşcavaluri de munte – Lunca Ilvei

Stână de oi

Produse lactate – Lunca Ilvei

Grajd modern; Platformă de gunoi; Bazin purin

Inițiative turistice Centrul de informare Lunca Ilvei

Fabrica de brânzeturi – Lunca Ilvei

Pensiune rurală – agroturistică

Rețeaua Binelui – primul Laborator de Soluții Inteligente pentru comunitățile montane din România. Cum poate cercetarea europeană să transforme ideile comunităților în soluții concrete pentru dezvoltarea zonelor montane

Articol ROMONTANA

Comunitățile montane din România se confruntă cu provocări majore precum depopularea, accesul limitat la servicii publice, oportunitățile reduse pentru tineri și un nivel insuficient de digitalizare. În acest context, proiectul european **INSPIRE**, finanțat prin programul Horizon Europe și implementat în România de Asociația ROMONTANA, propune un nou model de dezvoltare bazat pe co-creare și implicarea directă a comunităților locale.

Rezultatul este Rețeaua Binelui, primul Laborator de Soluții Inteligente (Smart Village Lab) dedicat comunităților montane rurale din România. Laboratorul reunește autorități publice, mediul academic, organizații neguvernamentale, antreprenori și cetățeni pentru identificarea nevoilor reale și dezvoltarea unor soluții cu impact direct asupra calității vieții. Procesul este susținut științific de Centrul de Economie Montană (CE-MONT) al Academiei Române, membru al Comitetului de Coordonare al laboratorului. În urma procesului de consultare au fost selectate trei direcții prioritare de acțiune: ***digitalizarea serviciilor publice destinate persoanelor cu dizabilități***, ***dezvoltarea aplicației*** comunității ***Rețeaua Binelui*** și înființarea **Centrului pentru Incluziune Digitală Montană – DIGIMONT**.

Dintre acestea, DIGIMONT reprezintă cea mai amplă inițiativă a proiectului. Centrul va funcționa la Vatra Dornei, într-un format hibrid, oferind acces atât fizic, cât și online participanților din comunitățile montane. Activitățile vor include dezvoltarea competențelor digitale, utilizarea inteligenței artificiale în activitatea profesională, marketing digital, antreprenoriat, transformare digitală pentru IMM-uri, securitate cibernetică, orientare profesională și evenimente de colaborare între administrație, mediul universitar, sectorul privat și societatea civilă.

Prin Rețeaua Binelui și DIGIMONT, proiectul INSPIRE demonstrează că dezvoltarea inteligentă a zonelor montane poate fi construită prin colaborare, inovare și participarea activă a comunităților locale. Experiența acumulată va constitui baza extinderii acestui model și în alte regiuni montane din România, contribuind la fundamentarea unor politici publice moderne și adaptate nevoilor acestor teritorii.

Rețeaua Binelui

DIGIMONT
Centrul pentru Incluziune Digitală Montană

inspire
SMART VILLAGE LABS

Toate detaliile privind activitățile din proiect se pot accesa la:
http://www.reteauabinelui.org

AROME ȘI DELICII MONTANE

Băcănia La Grigoraș din Bucovina: o poveste despre produse și rețete locale

O afacere construită din grijă pentru familie

În zona Dornelor, un ținut apreciat pentru peisajele sale, pentru tradițiile gastronomice și pentru produsele obținute după metode vechi, familia Grigoraș a transformat o nevoie personală într-un proiect de succes. Dorința de a pune pe masa copiilor alimente cât mai naturale a stat la baza unei afaceri care a început în anul 2018 și care s-a dezvoltat treptat într-un loc unde produsele românești autentice sunt la mare preț.

De la primele activități dedicate procesării cărnii până la magazinul de astăzi, fiecare etapă a fost construită în jurul aceleiași idei: respect pentru materia primă și pentru gusturile tradiționale.

Preparate realizate după metode consacrate

La Băcănia La Grigoraș, accentul cade pe calitate și pe procesarea atentă a cărnii provenite de la producători din România. Sortimentul este divers și include specialități obținute din porc, vită, oaie și miel, pregătite după rețete inspirate din gastronomia locală.

Pentru păstrarea aromelor naturale, preparatele sunt afumate lent cu lemn de fag, fără adaosuri artificiale. Rețetele folosesc ingrediente simple și cunoscute: sare, piper, usturoi și alte condimente naturale, în cantități atent dozate.

În vitrine se regăsesc zeci de produse, de la cârnați și mititei până la pastramă, slănină, mușchiuleț, tobă și alte specialități care amintesc de mesele pregătite în gospodăriile de altădată.

Produse apreciate pentru gustul autentic

Unul dintre preparatele cele mai căutate de clienți este reprezentat de mititeii realizați din amestec de carne de porc și vită. Selectarea atentă a ingredientelor și respectarea procesului de preparare contribuie la obținerea unui produs cu savoare autentică, inspirată din tradițiile culinare ale Bucovinei.

Aceeași atenție este acordată tuturor preparatelor, indiferent că este vorba despre produse afumate, mezeluri sau specialități pregătite după rețete locale.

Colaborare cu producători din regiune

Pe lângă produsele proprii, băcănia oferă și o gamă variată de articole provenite de la ferme și mici producători din zonă. Prin aceste colaborări sunt susținute afacerile locale, iar clienții au acces la produse realizate în cantități limitate, cu ingrediente atent selecționate.

Oferta include diferite tipuri de brânzeturi din lapte de vacă, oaie sau capră, caşcavaluri, unt preparat tradițional și alte produse lactate specifice regiunii.

În aceeași categorie a produselor locale se regăsesc și preparate din păstrăv, precum variante afumate, marinate sau transformate în paste și alte specialități apreciate de consumatori.

Arome specifice Bucovinei

Rafturile magazinului sunt completate de produse care pun în valoare bogăția zonei: conserve de legume, dulcețuri realizate după rețete tradiționale, băuturi obținute din fructe, miere și produse apicole, precum și alte preparate care reflectă specificul culinar al Bucovinei.

Fiecare dintre acestea contribuie la conturarea unei oferte inspirate din tradițiile locale și din resursele naturale ale regiunii.

Disponibile atât local, cât și la nivel național

Clienții pot găsi produsele în Vatra Dornei, atât în zona pieței agroalimentare, cât și în magazinul dedicat al familiei Grigoraș. În același timp, comenzile pot fi expediate în întreaga țară, oferind posibilitatea consumatorilor din alte județe să descopere gusturile autentice ale Bucovinei.

Respect pentru tradiție și pentru calitate

Participarea la târguri și evenimente de profil reprezintă o modalitate prin care familia Grigoraș promovează produsele locale și valorile gastronomiei românești. În spatele fiecărui preparat se află experiență, atenție la detalii și dorința de a păstra vii rețetele transmise de generațiile anterioare.

Băcănia La Grigoraș este astăzi un exemplu de afacere construită în jurul produselor autentice, al respectului pentru tradiție și al dorinței de a oferi consumatorilor preparate realizate cât mai aproape de rețetele originale ale Bucovinei.

Notă: Acest text a fost preluat de pe pagina de internet https://paginaeco.com/, la sugestia Băcăniei La Grigoraș, fiind rescris cu AI.

Rețete din Bucovina: Alivanca

Alivanca, cunoscută și sub denumirea de mălai dulce sau prăjitură cu mălai, este un preparat tradițional îndrăgit de generații. În vremurile în care preparatele elaborate erau rare, alivanca era considerată o adevărată delicatesă. Se servea fierbinte, alături de smântână proaspătă sau de dulceață și ocupa un loc de cinste la reuniunile de familie.

Există numeroase variante ale rețetei, însă folosirea ingredientelor autentice (lapte, ouă, brânză dulce sau sărată) garantează obţinerea unei alivanci gustoase şi aromate.

Alivanca poate fi servită ca aperitiv savuros sau fel principal în varianta sărată sau ca desert delicios atunci când este pregătită în varianta dulce.

În prezent, alivanca își recâștigă locul în bucătăriile iubitorilor de rețete tradiționale, fiind apreciată de cei care iubesc gusturile autentice. Se prepară ușor, din ingrediente simple, rezultând un preparat ideal atât pentru mesele de zi cu zi, cât și pentru ocazii speciale.

Ingrediente

- 250 g mălai
- 500 g brânză de vaci
- 500 ml lapte dulce
- 4 ouă
- 100 g zahăr
- 100 g smântână sau lapte acru gras
- 50g unt +20 g unt topit pentru uns tava
- 1 plic zahăr vanilat
- coaja rasă de la 1 lămâie
- un praf de sare

Preparare:

1. Laptele împreună cu untul se pune la încălzit și se adaugă un praf de sare.
2. Când este fierbinte, se toarnă mălaiul în ploaie și se amestecă continuu până se obține o mămăligă moale care se lasă puţin să se răcească.
3. Într-un bol mare, se amestecă brânza de vaci cu zahărul, zahărul vanilat, coaja de lămâie și smântâna (sau laptele acru).
4. Se încorporează ouăle şi se adaugă mămăliga călduță.
5. Se unge tava cu unt, se toarnă compoziția și se coace în cuptorul preîncălzit la 180°C timp de 40–50 de minute, până când alivanca devine aurie și trece testul scobitorii.

După ce se răceşte 15–20 de minute, se porționează şi se pudrează cu zahăr. Se serveşte asezonată cu smântână şi/sau dulceaţă de fructe de pădure, după preferinţă.

(Manuela Apetrei)

Sursa AI

Foruri tutelare

Academia Română

Institutul Național de Cercetări Economice ”Costin C. Kirițescu”

Centrul de Economie Montană CE-MONT
Str. Petreni, nr. 49, Vatra Dornei, RO 725700, jud. Suceava
Web: http://www.ce-mont.ro, e-mail: ce-mont@ince.ro,
Telefon +40 330 110 030

Consultarea și descărcarea ziarului ”Viața munților” se realizează direct de pe site-ul CE-MONT. Scanați codul QR pentru acces sau

Indexat în Zenodo
https://doi.org/10.5281/zenodo.21461981

Viața Munților

Ziar Informativ al Centrului de Economie Montană CE-MONT

Colectivul de redacție
Coordonator onorific: CPR4 Prof.univ.dr. H.C. ***Radu REY***
Coordonator: CPR4 Prof.univ.dr. ***Ioan SURDU***
Redactor șef: CSR2 Prof.univ.dr. ***Brîndușa COVACI***
Redactor șef adj.: CSR2 dr.ec. ***Manuela APETREI***
Membri:
CSR2 dr. ing. ***Emanuela-Adina NICULA***
CSR1 drd. ec. ***Radu Adrian REY***
CSR1 drd. ing. ***Carmen CĂTUNĂ-BOCA***
AS ing. ***Răzvan ANICHITEI***
CSR1 drd. biol. ***Bogdan Mihai NEGREA***